

Tartu Ülikool
Loodus- ja täppisteaduste valdkond
Ökoloogia ja maateaduste instituut
Loodusteadusliku hariduse keskus

Teele Tuuling

**Eesti ja Austraalia geograafia ainekavade võrdlus ning Eesti
geograafiaõpetajate arvamused ainekava eri aspektidele**

Magistritöö (15 EAP)
Gümnaasiumi loodusteaduste õpetaja

Juhendaja: Ülle Liiber, MSc

TARTU
2021

“Eesti ja Austraalia geograafia ainekavade võrdlus ning Eesti geograafia õpetajate arvamused geograafia ainekava eri aspektidele”

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli kvalitatiivset uurimismeetodit kasutades välja selgitada, mille poolest erinevad ja sarnanevad geograafia õppekavad Eestis ja Austraalias ning analüüsida Eesti geograafiaõpetajate arvamusi geograafia ainekava eri aspektide kohta, võrreldes Eesti ja Austraalia ainekavasid. Töö esimeses osas võrreldi ja analüüsiti kahe riigi õppekavade ja geograafia ainekavade dokumente, uurimistöö teises osas viidi läbi poolstruktureeritud intervjuude kümne erineva Eesti geograafiaõpetajaga, kellelt küsiti 11-küsimusega intervjuus arvamust Eesti koolisüsteemi geograafia ainekava erinevate aspektide kohta võrdluses Austraalia geograafia ainekavaga. Uurimistöö tulemusi saab kasutada alusmaterjalina uue geograafia ainekava koostamisel, samuti õppemetoodika praktilisemaks muutmiseks.

CERCS kood: S272, “Õpetajakoolitus”

Märksõnad: õppekava, ainekava, ainekeskne, väljundipõhine õpe, uurimuslik õpe, õpetajate arvamused

“Comparison of Estonian and Australian geography curriculum and opinions of Estonian geography teachers on different aspects of geography curricula.”

The aim of this study was to find out the similarities and differences between Estonian and Australian geography curriculum using a qualitative research method. Also to study and analyze the opinions of Estonian geography teachers about different aspects of the geography curriculum compared to the Australian geography curriculum. The first part of the study compared and analyzed the documents of the curriculum and geography syllabus of the two countries and in the second part semi-structured interviews were conducted in which ten different Estonian geography teachers were asked for their opinion on different aspects of the geography curriculum compared to the Australian geography curriculum. The results of the study can be used for developing a new geography curriculum as well as to make teaching methods more practical.

CERCS code: S272, “Teacher education”

Keywords: curriculum, syllabus, subject-centered, outcome-based curriculum, inquiry-based learning, teachers opinions

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline taust	7
1.1. Õppekava mõiste ja selle tähtsus hariduses	7
1.2. Eri tüüpi õppekavad	7
1.3. Õppekavade arendamine	8
1.3.1 Õppekavade sõltuvus riigi ajaloost ja kommetest	11
1.3.2 Õppekavade eristamine selle komponentide järgi	11
1.4. Õppekavade uurimise olulisus	13
2. Metoodika	14
2.1. Andmekogumismeetodid ja valim	14
2.2. Uurimisinstrument ning läbiviimine	15
2.3. Andmete analüüs	16
3. Tulemused	18
3.1 Õppekavad Eestis ja Austraalias	18
3.1.1 Eesti ja Austraalia geograafia ainekavade võrdlus	21
3.1.2. Õppesisu ehk õpetatavate teemade võrdlus	26
3.1.3. Hindamine ja kursuste lõpetamine	29
3.2 Eesti õpetajate arvamused geograafia õpetamisest lähtudes Austraalia geograafia ainekavast	30
3.2.1. Uuringus osalenud õpetajate suhtumine ainekava erinevatesse aspektidesse	30
3.2.2. Õpetajate arvamused uurimuslikust õppes	36
3.2.3. Õpitavate teemade ja õppekava prioriteetide lõimimise olulisus õppekava	39
Kokkuvõte	47
Kasutatud kirjanduse loetelu	49
Summary	53
LISAD	55

Sissejuhatus

Õige õppekava valik ja arendamine on väljakutse iga riigi haridusmaastikul ning erinevaid aspekte, mille järgi õppekavasid liigitada, on palju. Õppekava loomisel tuleb arvestada mitmete erinevate aspektidega: missugune on selle klassifikatsioon, milline disain ja teised komponendid. Õppekavasid on uurinud mitmed teadlased, nende hulgas Eestis Krull ja Läänemets, maailmas Tyler ja Taba, Ornstein ja Hunkins ning paljud teised (Krull, 2020). Teadlased on öelnud, et õppekava koostamisel on oluline roll ka õpetajatel ja nende vahetul tagasisidel, mõistmaks, mis töötab ja mis vajab muutmist (Viirpalu, Krull, Mikser et al, 2014). Viimaseks muutuseks Eesti õppekavas oli elukestva õppe strateegia rakendamine (Eesti elukestva õppe strateegia 2020, 2014), mille eesmärkideks on rajada mitmekesised õpitingimused ning jõuda kõigi õpilasteni. Samuti on üheks strateegia eesmärgiks suurendada õpilaste oskuste arendamist (Eesti elukestva õppe strateegia 2020, 2014). Samas pole hariduslike eesmärkide saavutamist toetavat Põhikooli riiklikku õppekava (PRÕK) (2011) ja Gümnaasiumi riiklikku õppekava (GRÕK) (2011) alates 2011. aastast põhjalikult uuendatud, mis võib saada takistuseks elukestva õppe strateegia eesmärkide saavutamisel. Et tuua neid lähenemisi teineteisele lähemale ja koguda väärtuslikku sisendit õppekavade järgi õpetavate professionaalidelt, on oluline kuulata ära erinevate õpetajate hoiakud tänastes õppekavades sätestatud eri aspektide suhtes.

Disaini põhjal võib Eesti õppekava liigitada ainekesksete õppekavade hulka, mille keskseks organiks on õppeained, mida peab lapsele erinevaid metoodikaid kasutades õpetama. Lisaks võib Eesti õppekava liigitada ka teaduspõhiseks ehk tehniliseks õppekavaks, kuigi kohati on tunda ka elemente mitte-tehnilisest lähenemisest (Ornstein ja Hunkins, 2009). Kuna sobivate õppemeetodite valimisel on õpetajatel ja koolidel palju vabadust ning ette on antud vaid suunised ja kava, mida õpetama peaks, võib Eesti õppekavasüsteemi liigitada ka detsentraliseeritud õppekavaks (Viirpalu *et al.*, 2014). Et õppekavad uueneksid vastavalt parimatele praktikatele kogu maailmast, tasub uuenduste väljatöötamisel vaadata ka teiste riikide õppekavade ülesehitust.

Sarnaselt Eesti süsteemile võib teaduspõhiseks ehk tehnilisteks õppekavaks liigitada ka õppekavad Austraalias (Ornstein ja Hunkins, 2009). Lisaks iseloomustab mõlema riigi õppekavasid lähtumine detsentraliseerituse põhimõttest (Viirpalu *et al.*, 2014). Veel saab nii Austraalia kui Eesti õppekavasid liigitada *curriculum*-tüüpi õppekavadeks, mis tähendab, et sisu on avaldatud küll ainevaldkondadena, kuid kool saab vabamalt valida, mida ja kuidas täpselt õpetatakse (Horlacher, 2018). Vaatamata sarnasustele leidub ka erinevusi: Austraalia

õppekava võib liigitada kombinatsiooniks ainekesksest, õpilaskesksest ja aktiivsuskesksest lähenemisest, kus põhikoolis tehakse palju praktilisi ülesandeid (Wilson, 1997; Mitchell, 2016). Eesti õppekava võib samal skaalal liigitada ainekesksete õppekavade hulka, mille keskseks organiks on õppeained, mida peab lapsele erinevaid metoodikaid kasutades õpetama. Õppekavade eesmärged on erinevad, Eesti riiklik õppekava (sh geograafia ainekava) on väljundipõhine, mille peamiseks eesmärgiks on õppeprotsessi tulemusena saavutada õpiväljundid (PRÕK, 2011). Ainekavas olevad erinevad aspektid (eesmärk, komponendid ja maht) varieeruvad riigiti ja muutuvad aja jooksul ning on olulised komponendid õppekava eesmärkide täitmisel.

Nii on võimalik lisaks õpetajate sisenditele koguda inspiratsiooni õppekava uuendamiseks ka teiste riikide praktikast, analüüsides peamisi sarnasusi ja erinevusi õppekavade ülesehituses, disainimises, aluspõhimõtetes jm.

Antud magistritöö keskendub õppekavadele (sh geograafia ainekavadele) Austraalias ning Eestis, milles leidub palju sarnasusi, aga ka mõningaid erinevusi. Austraalia õppekavas oli viimane suurem muutus aastal 2016, kui ka humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkonda kuuluv geograafia ainekava muudeti uurimusliku õppe põhiseks, et tagada õpilaste oskuste areng ning diferentseerida õpimetoodikat. (Maude, 2014).

Uurimistöö eesmärgiks sai kvalitatiivse lähenemise teel välja selgitada, mille poolest sarnanevad ning erinevad õppekavad (sh geograafia ainekavad) Eestis ja Austraalias ning saada ülevaade Eesti geograafiaõpetajate arvamustest seoses geograafia ainekava eri aspektidega, et leida arenguvõimalusi õppekavade uuendamiseks.

Lähtuvalt eesmärgist püstitati järgmised uurimusküsimused:

1. Millised on Eesti ja Austraalia geograafia ainekavade peamised sarnasused ja erinevused?
2. Milline on õpetajate suhtumine geograafia ainekavasse ja selle eri aspektidesse?
3. Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad uurimuslikku õpet ja kui palju seovad nad õpitavat eluliste näidetega?
4. Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad geograafia ainekavas olevate teemade lõimimist tundides?

Täna kõiki uuringus osalenud geograafiaõpetajaid, kes leidsid aja, et panustada magistritöö valmimisele. Samuti tänan oma juhendajat Ülle Liiberit, kes andis huvitava teema, mida uurida

ning nõustas nii uurimuse eesmärkide ja küsimuste moodustamisel kui ka teoreetilise tausta korrigeerimisel.

1. Teoreetiline taust

Eesti riiklik õppekava koosneb üldosast ja lisadest, kus esitatakse ainevaldkondade kavad. (Põhikooli ja gümnaasiumi seadus (PGS), 2010) Austraalia puhul on veebipõhine õppekava jagatud ainevaldkondadeks, mis on omakorda jagatud ainekavadeks (ACARA, 2021). Käesolev magistritöö keskendub geograafia ainekavade võrdlemisele.

1.1. Õppekava mõiste ja selle tähtsus hariduses

Õppekava on mitmetahuline mõiste, mida on püütud lahti mõtestada erinevate teadlaste poolt kogu koolihariduse ajaloo vältel. Õppekava on seletatud erinevatest aspektidest lähtuvalt. Läänemets (2004) uuris õppekava teooriat ja tõi välja järgmised küsimused, millest õppekava koostamisel lähtuda.

- Mida pidada kõigile vajalike teadmiste ja oskuste miinimumiks?
- Mille alusel neid minimaalseid vajalikke oskuseid määrata?
- Kuidas sisu võimalikult tulemusrikkalt organiseerida?

Pinari järgi on õppekava kompleksne mõiste, mis hõlmab mitut erinevat valdkonda. Tema arvates on õppekaval unikaalne ajalugu ja ebaselge tulevik ning ta on väga sõltuv humanitaarteaduste ja sotsiaal- ja käitumisteaduste koosmõjust. Veel lisab ta, et õppekava on laialdaselt mõjutatud riigi poliitikast, kus ministeeriumis tehtud otsused mõjutavad nii õppekava sisu kui ka haridusse suunatava rahastuse määra. (Pinar, 2004) Nulli järgi sätestab õppekava selle, mis peab olema õpetatud ning õppekava peab kombineerima õpetatava sisu, mõtted, tegevuse ja eesmärgid. Õppekava on eetiline, käega katsutav ja enamasti luuakse see konkreetse asutuse jaoks, nagu näiteks kool. (Null, 2017)

Õppekavas otsitakse tasakaalu, mis muudaks õppimise erinevatele õpilastele tänases muutuv keskkonnas universaalseks. Riikide õppekavad on pidevas arendusjärgus ja vastavalt ajale on püütud leida parimaid versioone (Viirpalu *et al.*, 2014).

1.2. Eri tüüpi õppekavad

Enamik õppekavade mudeleid on klassifitseeritud kas teaduslikeks, mida iseloomustab täpsus ja empiirilisus, või mitte-teaduslikeks ehk holistilisteks, mida iseloomustab pidev arendamine ja terviklikkus. Esimese tüübi puhul on õppeained organisatoorsed ühikud, teisel juhul on

fookuses õppija. Tehniline lähenemine nõuab õpikeskkonna struktureerimist ning õppematerjalide ja -varustuse selget koordineerimist. (Ornstein ja Hunkins, 2009)

Mitte-tehnilise ehk holistilise lähenemise pooldajad rõhutavad õp ehk peprotsessis õppija heaolu, mitte seda, mida õpilane peaks pärast õppeprotsessi oskama ja suutma. Õpilane on aktiivne osaline õppimisprotsessis, õppekava on pidevalt arenev ning õppeprotsess vajadusel muudetav. (Sellami, 2018)

Õppekavasid saab liigitada ka selle põhjal, kes on selle looja ja kui ranged on seda puudutavad regulatsioonid. Paljude riikide õppekavasid on ajaloos arendatud ja juhitud tsentraalselt, näiteks okupatsioonivõimude poolt, kuid tänapäeval pooldatakse pigem detsentraliseeritud mudelit, kus rohkem koolil ja kogukonnal on rohkem otsustusvabadust. Tsentraliseeritud õppekava on juhitud haridusministeeriumi või muu taolise keskse organisatsiooni poolt ning selged piirid ja reeglid otsustatakse tsentraalselt, koolidele jääb otsustusruumi vähe. Detsentraliseeritud õppekava on juhitud kooli enda poolt ja annab õpetajatele vabaduse valida viis, kuidas oleks parim viis sellel ajal ja nendele konkreetsetele õpilastele läheneda (Viirpalu *et al.*, 2014) Veel on õppekavasid jagatud *lehrplani*-tüüpi ja *curriculumi*-tüüpi ehk Saksa (mandri-Euroopa) ja Ameerika (anglo-ameerika) tüüpi õppekavadeks (Krull, 2020). *Lehrplan*-tüüpi õppekavas on õpetamiseks täpsed instruksioonid ja see, mida on vaja õpetada, on ette kirjutatud. Seda tüüpi õppekava sisaldab ka konkreetseid õppe- ja hariduseesmärke ning õpetab muuhulgas, kuidas olla hea kodanik oma riigile. (Horlacher, 2018) *Curriculum*-tüüpi õppekava annab samuti detailsed suunised õppesisu ja -töö korraldamisel. Sarnaselt *Lehrplan*-tüüpi õppekavale on teemavaldkonnad ette antud, kuid õpetajal on vabadus, kuidas soovitud tulemuseni jõuda. Seda tüüpi õppekavas keskendutakse kõige väärtuslikemate teadmiste õpetamisele, prioriteediks on teadmised ja oskused, mida ühiskonnas on parasjagu vaja. (Horlacher, 2018)

Antud magistritöös käsitletav Austraalia õppekava on *curriculum*-tüüpi, kus õpetajatele on ette antud detailsed suunised, mida on vaja õpetada. Ka Eesti õppekava on liigitatud *curriculum*-tüüpi õppekavade alla. Enne taasiseseisvumist 1991. aastal kasutati Eestis *Lehrplan*-tüüpi õppekava, millel olid karmid reeglid ja prioriteet austada oma kodumaad.

1.3. Õppekavade arendamine

Nii Eesti kui ka Austraalia õppekavasid arendatakse pidevalt. Õppekava arendamist kirjeldavaid mudeleid jagatakse induktiivseteks või deduktiivseteks. Need kaks erinevat

lähenemist seletab lahti Taba-Tyleri õppekava arendamise käsitlus. Deduktiivse mudeli – mida on oma töödes praktiseerinud nii Tyler, Ornstein ja Hunkins – puhul valmib õppekava üldisemalt põhimõtelt konkreetsemate poole liikudes, kõigepealt pannakse paika üldisemad eesmärgid. Induktiivse mudeli puhul luuakse esimeseks õppeühikud oma klassile ja liigutakse üldiste eesmärkide poole. Induktiivset tüüpi õppekava arendas Hilda Taba, kes arvas, et õpetajal on piisavalt oskusi ja teadmisi, et mõista, mida peaks õpetama ja see ei peaks olema reguleeritud riigi poolt. (Läänemets, Kalamees-Ruubel 2013)

Õppekavade disain keskendub sellele, mida õpitakse, kuidas õpitakse ja miks õpitakse. Õppekava disainimine on järjepidev ning pidevalt arenev protsess ning selle protsessi eesmärk on luua riiklik õppekava, mis vastaks kõige paremini kooli õpilaste ja kogukonna konkreetsetele vajadustele, huvidele ja oludele, võttes arvesse nii õpilase intellektuaalset arengut kui ka isiksuse arendamist ja kasvatamist. (Mitchell, 2016)

Ka Krull (2020) on oma õppekavade koostamise lähtealuseid käsitlevas raamatus uurinud erinevate teadlaste näidetel õppekavade koostamise eripärasid. Järgnevalt mõnede autorite arvamused, kuidas õppekavade disainimise alusel neid erinevateks tüüpideks jagada.

W. Kenneth Richmondi (2018) järgi on õppekava kogum kõikidest tegevustest, mida õpilane ja õpetaja koos teevad ja saavutavad. Tema sõnul on võimalik eristada kolme erinevat tüüpi õppekavasid:

- 1) **Ainepõhine õppekava**, mis jaguneb omakorda alapunktideks: konkreetne õppeaine, selle õppeaine organiseerimine õpilasele õpetatavaks, õppeaine õpetamine läbi erinevate õppemeetodite;
- 2) **Tuumõppekava** (*core curriculum*) sisaldab õppeainete kogumeid, mis järgivad konkreetse koolipiirkonna reegleid ja uskumusi. Õpilased õpivad tundma hetkel tähtsaid sotsiaalseid probleeme ja valivad ise, milline on parim viis, et saavutada õppeeesmärgid. Õpetajad on protsessi suunajad;
- 3) **Aktiivsuseõppekava** ei sisalda kindlaid õppeaineid. See koosneb mitte ainult teadmistest, vaid oskustest, mis peavad olema ise läbi proovitud. Haridus on praktiliselt omandatav, näiteks pannakse kokku automootor, mille käigus õpitakse füüsikateadmisi.

Ornsteini ja Hunkisi järgi jagatakse õppekavasid disaini põhjal kolmeks: **ainekesksed, õppijakesksed ja ühiskonnakesksed õppekavad** (Mitchell 2016). Nii Austraalia kui Eesti õppekavad on ainepõhised, kuid sisaldavad järjest rohkem nii õpilaskesksuse kui aktiivsuskeskse sugemeid.

Eestis on õppekavasid põhjalikult uurinud Viive-Riina Ruus ja temagi toob välja kolme tüüpi õppekavad: **kavandatud, rakendatud ja saavutatud õppekavad**. Kavandatud ja rakendatud õppekavad sisaldavad põhimõtteid koolikultuuri, juhtimise ja igapäevaelu korraldamise osas, lisaks õpilaste vastuvõtmise ja nimekirjast kustutamise korraldamist. Saavutatud õppekava annab meile ülevaate õpitulemustest, mida õpilased tegelikult omandasid ja hindab, kas need olid planeeritud õppekavaga kooskõlas. (Ruus, 2009)

Eestis ja ka mujal Euroopa Liidus kasutatakse saavutatud õppekava (ka väljundipõhine õppekava). Sellise õppekava puhul on peamiseks õpiväljundite saavutamine. Esimese teadlasena propageeris sellist lähenemist 1990. aastatel William Spady, et tähtsustada õpetatavate faktide asemel pigem õpilaste õppeprotsessi järgseid teadmisi ja oskusi (Rao, 2020). Väljundipõhise õppetegevuse korraldamise põhitähelepanu on empiirilisel mõõdetavatel õpiväljunditel, mille õpilane peaks õppeprotsessi tulemusena saavutama, neid väljundeid nimetatakse ka pädevusteks (Rutiku, Valk, Pilli, Vanari, 2009; Rao, 2020). Õpiväljundite all peetakse silmas õppimise tulemusel omandatavaid teadmisi, oskuseid ja hoiakuid või nende kogumeid (pädevused), mille olemasolu ja/või saavutatuse taset on võimalik tõendada ja hinnata. Neid on kirjeldatud õppekava, mooduli või õppeaine läbimiseks vajalikul miinimumtasemel. Õpiväljundite saavutamist miinimumi ületaval tasemel diferentseerib hindamine. Väljundipõhise õppe vastandiks on traditsiooniline sisendipõhine õpe, milles põhirõhk lasub õppijale teadmiste ja oskuste edastamisel ehk nn sisendil. (Rutiku *et al.*, 2009)

Austraalia õppekavas on samuti olulised saavutatud standardid ehk õpitulemused, kuid tähtsustatakse ka aktiivse ehk praktilise õppe rolli nende saavutamisel. Austraalia õppekava (sh geograafia ainekava) võib liigitada seguks mitmest erinevast õppekava mudelist, kus põhirõhk on uurimuslikul õppemeetodil.

Austraalia humanitaar- ja sotsiaalteaduste õppekavas kasutatakse uurimuslikku õpet. (Preston, Harvie, Wallace, 2015) Uurimuslik õpe on jagatud erinevateks faasideks, sisaldades nii induktiivseid kui deduktiivseid osasid (Pedaste, Mäeots, Siiman, Tonde, Siswa, Riesen *et al.*, 2015). See on õppekava, mille eesmärgiks on suunata õpilasi küsima uurimisküsimusi ja leidma seaduspärasusi; disainima praktilist tööd või uurimisülesandeid (probleemi püstitamine, hüpoteeside sõnastamine, kindlate muutujate leidmine, andmete kogumine, töö dokumenteerimine, tulemuste tõlgendamine ja esitamine) ja tegema omavahel tihedalt koostööd. (Silm, Tiitsaar, Pedaste; Zacharias, Zacharia; Papaevripidou *et al.*, 2017)

1.3.1 Õppekavade sõltuvus riigi ajaloost ja kommetest

Erinevate riikide õppekavade areng on seotud nende riikide ajalooga. Õppekava võib mõjutada riigi ajalugu (Veemaa, Jauhiainen, 2016), samuti võivad õppekava mõjutada põlisrahvused ja riigi tahe seda kultuuri säilitada (Booth, Allen, Cowan, 2017). Austraalia õppekava üheks peamiseks prioriteediks on aborigeenide ja Torrese väina saare elanike ajaloo ja kultuuri säilitamine, mille saavutamiseks rõhutatakse nende kultuuri eripärasid ja mõju Austraaliale kogu õppekava üleselt (ACARA, 2021). Tähtis on nii hariduse kvaliteedi parandamine pärismaalaste endi seas kui ka see, et teised austraallased austaksid pärismaalasi ning ei peaks vähemusrahvustega suhtlemist tabuks (Booth *et al.*, 2017). Ross (2000) tõi samuti välja, et tänapäeva õppekavade üheks väljakutseks on õpilaste varieeruvus nii isiksuste kui ka uskumuste põhjal. Perekondadel võivad olla väga erinevad kultuurilised taustad, usundid ja nahavärv. (Ross, 2000)

Eri aspektidest on läbi ajaloo olnud mõjutatud ka Eesti õppekavad. Pika okupatsiooniaja jooksul oli Eesti õppekava sõltuv NSV Liidu tsentraliseeritud õppekavast. Eesti taasiseseisvumine tekitas vajaduse õppekavasid muuta – muutus võimalikuks luua õppekava, mis väärtustas Eesti riigi kultuuri ja ajalugu ning valmistas ette teadlikud kodanikud. Eriti suuri muutusi vajasisid õpikud ja ainekavad ajaloos ning geograafias, kus nüüd oli põhifookuseks mitte Nõukogude Venemaal, vaid Eesti riigil. Kadusid piirid ja reeglid, mida nõudis nõukogude tsentraliseeritud haridussüsteem. Õpikutes sai koha Eesti oma etniliste gruppide ajalugu ja paiknemine. (Veemaa, Jauhiainen, 2016)

Ajaloolisest taustast lähtuvalt on endiste Nõukogude Liidu liikmesriikide ühiseks katsumuseks, kuidas õppekavade arendamisel tsentraliseeritusest vabaneda ja liikuda detsentraliseeritud õppekava poole. Õppekava parendamiseks võiksid õpetajad ise olla rohkem seotud õppekavade loomise ja muutmisega, et vahetust kogemusest õppida ja luua parim praegusel hetkel toimiv õppekava. (Viirpalu *et al.*, 2014) Kui palju järgivad õppekava Eesti geograafiaõpetajad ja mida arvavad nad õppekava erinevatest aspektidest, toob välja antud magistritöö praktiline osa.

1.3.2 Õppekavade eristamine selle komponentide järgi

Õppekavade ja ainekavade arendamisel on oluline osata neid jaotada ka neis sisalduvate komponentide järgi. Mitmed autorid on arendanud omi süsteeme, mille järgi õppekava erinevateks komponentideks jagada. Järgnevalt näited Taba, Tyleri ja Walkeri jaotustest:

Hilda Taba (1962) on õppekava jaotanud järgmisteks komponentideks:

- 1) üldised ja konkreetsed eesmärgid;

- 2) õpitava lühike sisuvalik ja organisatoorsed põhimõtted;
- 3) eesmärkidest või sisu ülesehitusest tulenevad ettekirjutused ja soovitud teatud õppimise ja õpetamise meetodite kasutamiseks;
- 4) väljundite hindamisprogramm.

Tyleri teoorias esinevad neli klassikalist küsimust, millele peab õppekava vastama:

- 1) millised on hariduseesmärgid?
- 2) missugune õpikogemus viib nende eesmärkide saavutamiseni?
- 3) kuidas peab olema korraldatud õppetöö?
- 4) milline on hindamisstrateegia? (Läänemets, Kalamees-Ruubel 2013)

Decker Walkeri (1971) järgi on õppekava peamised komponendid:

- 1) sisu ehk abstraktsioonid, millele on antud nimi ja sisukava;
- 2) eesmärk, mille all peetakse tavapäraselt silmas nii intellektuaalseid, sotsiaalseid kui ka personaalseid eesmärke;
- 3) struktuur – otsused, mis puudutavad sisu esitamise järjekorda ja sisuosistele pühendatavat aega.

Antud magistritöös võrreldakse Eesti ja Austraalia õppekavades olevate geograafia ainekavade komponente. Eesti õppekava üldosa sisaldab järgmisi komponente:

- põhihariduse alusväärtused;
- õppe- ja kasvatuseesmärgid;
- õppimise käsitus ja õppekeskkond;
- taotletavad pädevused ning õppe- ja kasvatuse rõhuasetused kooliastmeti;
- õppekorraldus;
- hindamine;
- klassi ja põhikooli lõpetamine. (PRÕK, 2011)

Austraalia õppekava jaotatakse järgnevateks erinevateks osadeks:

- aine üldeesmärgid ja tulemused;
- aine sisu, mis jaguneb omakorda kaheks osaks – teadmised ja arusaam;
- uurimuslikud ja praktilised oskused;
- saavutusstandardid.

Oluliseks on kogu õppeprotsessi sidumine õppekavaülestel põhiprioriteedidel ja pädevustega. (ACARA, 2021).

1.4. Õppekavade uurimise olulisus

Haridus on kättesaadav erinevatel tasemetel – üldhariduskoolid, erinevad kursused ja kõrgkoolid. See tekitab vajaduse erinevate õppekavade loomiseks, mis aitaksid vastavad haridustasemed saavutada. Samuti on igapäevategevused pidevas muutuses, õppekavasse peaks lisama, konkreetsed hetkel vajaminevad oskused ja hea õppekava peaks valmistama õpilased ette ühiskonnas läbilöömiseks (Young, 2014). Seega saadab õppekavasid pidev areng ja selle olemus konkreetsel ajahetkel sõltub kultuurist, asukohast ja veel paljudest muudest teguritest.

Õppekaval on oluline roll kogu ühiskonna arengus, mis muutub järjest komplekssemaks (Young, 2014). Üheks neist oskusteks tänases maailmas on tehnoloogilised oskused, seega on oluline, et õppekava sisaldaks digipädevuse arendamist ning arendaks õpilastes infotehnoloogia oskusi. (Läänemets, 2016; Espinosa & Soto, 2015) Lisaks on õppekaval oluline roll ka õpilaste sotsiaalsete pädevuste kujundamisel ning õpilaste ettevalmistusel tööturule sisenemiseks (Läänemets, 2016). Õppekava peaks seadma ka kasvatuslikud eesmärgid ning sisaldama juhiseid, kuidas kasvatada õpilased eeskujulikeks kodanikeks (Kreitzberg, 2006). Seega mõjutavad lisaks eelmainitule õppekava ka sotsiaalsed tingimused, näiteks rahvastik ja selle kasv, samuti perekonnastruktuurid ja majanduslik olukord riigis. Oluline on, et õppekava oleks organiseeritud nii, et vastavas kultuuris õpilasi edukaks kasvatada. Lisaks on oluline kultuuriliste väärtuste hoidmine ning traditsioonide ja innovatsiooni vahel tasakaalu leidmine (Ruus, 2009).

Ühiskonna muutuste taustal on pidevalt vaja ka õppekavade efektiivsust uurida ja vajadusel muudatusi teha. Austraalia õppekavades tehti viimane muudatus humanitaar ja sotsiaalteaduste valdkonna ainekavade õppemetoodikas, mis muudeti aktiivsuspõhisteks, iga aine sisaldab osaliselt ka uurimusliku õpet. (ACARA, 2021).

Viimaseks etapiks Eesti õppekavade arengus on elukestva õppe strateegia arendamine, mille koostamise üldeesmärk on luua kõigi Eesti inimeste vajadustele ning võimetele vastavad õpivõimalused kogu elukaare jooksul, et tagada neile isiksusena väärrika eneseteostuse võimalused ühiskonnas, töö- ja pereelus. Samuti on oluline arendada õpilastes praktilisi oskusi, mitte ainult ainelisi teadmisi. (Eesti elukestva õppe strateegia 2020, 2014)

Õppekavadel on palju erinevaid väljundeid, eesmärgi ning nende saavutamise seotud katsumusi. Iga riigi ülesandeks on valida sobivaim õppekava, mis säilitaks kultuuri ja arendaks globaalselt konkurentsivõimelisi kodanikke. Lisaks on vaja järgida õpilaste isiklikke eripärasid ja vajadusi, et protsess oleks õppijale positiivne ja nauditav.

2. Metoodika

Magistritöö eesmärkideks on kvalitatiivse uurimuse käigus välja selgitada, mille poolest sarnanevad ning erinevad Eesti ja Austraalia geograafia ainekavad, ning saada ülevaade Eesti geograafiaõpetajate arvamustest seoses geograafia ainekava eri aspektidega, võrreldes Eesti ja Austraalia vastavaid ainekavasid.

Lähtuvalt eesmärgist püstitati järgmised uurimusküsimused:

1. Millised on Eesti ja Austraalia geograafia ainekavade peamised sarnasused ja erinevused?
2. Milline on õpetajate suhtumine geograafia ainekavasse ja selle eri aspektidesse?
3. Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad uurimuslikku õpet ja kui palju seovad nad õpitavat eluliste näidetega?
4. Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad geograafia ainekavas olevate teemade (sh rahvusvähemused) lõimimist tundides?

Uurimisküsimustele vastuse saamiseks kasutati dokumentide kvalitatiivset analüüsi ja poolstruktureeritud intervjuusid Eesti geograafiaõpetajatega, mille vastused analüüsiti ja kodeeriti põhikoodideks ja alamkoodideks, kasutades selleks samuti kvalitatiivseid andmeanalüüsi meetodeid.

2.1. Andmekogumismeetodid ja valim

Leidmaks vastus esimesele uurimisküsimusele, võrdles autor kvalitatiivsel meetodil kahe riigi õppekavade alusdokumente. Nendeks olid Austraalia õppekava hindamis- ja aruandlusameti loodud veebipõhine Austraalia riiklik õppekava (ACARA, 2021), Eesti põhikooli riiklik õppekava (PRÕK, 2011) ja gümnaasiumi riiklik õppekava (GRÕK, 2011). Lisaks on võrdluse loomiseks kasutatud Austraalia keskkooli tutvustavat ülevaadet (Highschool Australia..., 2021) ja Eesti Põhikooli ja Gümnaasiumiseadust (PGS, 2010). Õppekavade võrdluses lähtuti järgmistest kriteeriumidest: koolisüsteemid üldiselt, õppekavade jaotus ainevaldkondadeks, üldpädevused ning läbivad teemad. Geograafia ainekavade puhul vaadeldi, mis klassides ja mis mahus geograafiat õpetatakse, millised on geograafia õpetamise eesmärgid, õpitavad teemad ja kuidas on korraldatud hindamine.

Teistele uurimisküsimusele vastuste saamiseks viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud 10 erineva Eesti geograafiaõpetajaga. (Lisad: tabel 1.) Poolstruktureeritud intervjuu, sest vahel oli

vaja õpetajad suunata teise küsimuse juurde või küsida vajalikke täpsustusi (Laherand, 2008). Töös kasutati sihipärast valimit kuna uurija püüdis valimisse leida võimalikult erinevaid õpetajaid (Laherand, 2009). Valim koostati nii pika töökogemustega õpetajatest kui noortest õpetajatest. Selle eesmärgiks oli näha, kas hinnang õppekavale on seotud õpetaja staažiga või mitte, ning analüüsida, kui suur on õppekava kasutamise sageduse erinevus õpetajate hulgas. Valimisse kuulusid õpetajad, kes õpetavad ainult põhikoolis; õpetajad, kes annavad geograafiatunde ainult gümnaasiumiastmes kui ka õpetajad, kes annavad geograafiat mõlemas kooliastmes. Valimisse olid kaasatud ka üks õppejuht ja üks rahvusvahelisel õppekaval õpetav õpetaja, kelle arvamused andsid vastustele suuremat erisust. Veel sisaldab valim sotsiaalpedagoogi taustaga geograafiaõpetajat, kes õpetab HEV-kallakuga (haridusliku erivajadusega lastele suunatud) koolis. Rohkem kui pooled õpetajatest omasid bakalaureuskraadi loodusteadustes, kõigil õpetajatel oli pedagoogilise hariduse magister. Kõik põhikoolis õpetavad õpetajad annavad lisaks geograafia ainetundidele ka loodusõpetust. Veel lisab valimile väärtust see, et intervjueeritavate hulgas leidsid nii linnakoolide õpetajaid Tallinnast ja Tartust, Põlvamaa maapiirkonna koolide õpetajaid ning õpetajaid Valga- ja Harjumaa väikelinnadest. Erinevatest koolitüüpidest pärit õpetajate kaasamist valimisse toetas huvi selgitada välja, kas kooli asukoht mängib rolli praktiliste tööde läbiviimise sagedusele. Samuti võimaldas see uurida, kas linnakoolides on erinevate praktiliste tööde läbiviimiseks rohkem ressursse, mida uurimuslik õpe tihti nõuab.

2.2. Uurimisinstrument ning läbiviimine

Uurimisinstrumendiks oli 11 küsimusest koosnev intervjuu, mille abil leiti vastused püstitatud uurimisküsimustele. Uurija oli kursis geograafia õppekavade põhiliste erinevustega Austraalias ja Eestis juba enne intervjuud, kuid konkreetsed uurimisküsimused pandi kirja alles pärast intervjuude läbiviimist. Intervjuuküsimuste 1.a)b); 2.b); 4.; 5.a); 9.b); 6.; 10. vastamisel andsid õpetajad hinnangu magistritöö teisele uurimisküsimusele “Milline on õpetajate suhtumine õppekavasse ja selle eri aspektidesse?” (Lisa 1.).

Vastates küsimustele 3.a)b); 5.b); 11.a)b) kujundasid õpetajad arvamuse uurimusliku õppemeetodite teemal, mis oli magistritöö teiseks uurimisküsimuseks:

“Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad uurimuslikku õpet ja kui palju seovad nad õpitavat eluliste näidetega?” (Lisa 1.). Vastates intervjuuküsimuste 2.a); 7.; 8.; 9 leiti vastus magistritöö viimasele uurimisküsimusele “Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad geograafia ainekavas olevate teemade lõimimist?” (Lisa 1.).

Intervjuud viidi läbi perioodil 4.-12. mai 2021. Selleks lepidi e-maili teel õpetajatega kokku sobivad ajad ja saadeti kutse videokoõnele. Ühe intervjuu kestvus oli 45-75 minutit. Intervjuud toimusid *Google Meetsi*, *Zoomi* ja *Whereby* veebikeskkondades. Eelistatud keskkonnaks oli *Google Meets*, kuid tehniliste tõrgete korral kasutati teisi eelmainitud lahendusi. Intervjuu läbiviimist toetas *Google Slides* keskkond, kuhu kuvati poolstruktureeritud intervjuude hõlpsamaks läbiviimiseks 11 küsimust (Lisa 1.). Samuti näidati intervjuueeritavatele vestluse jooksul näidist Austraalia riiklikust õppekavast ACARA (2021) koduleheküljelt, lisaks lõike Eesti geograafia ainekavast (PRÕK, 2011) ning erinevaid jooniseid (Lisad, joonis 1.,2.,3.,4.). Intervjuud salvestati *Voice Recorder* mobiilirakenduse abil. Intervjuude läbiviimisel saavutas uurija vaba õhkkonna, tekitades õpetajates neile olulistel teemadel vestlemises põnevust. Uuringu tulemuste valiidsuse tõstmiseks luges transkriptsioonid ja neist tuletatud koodid läbi haridusvaldkonnaga seotud spetsialist, kes nõustus uurija määratud koodidega.

2.3. Andmete analüüs

Magistritöö andmete analüüs tehti kvalitatiivse analüüsi meetodil. Uuringu esimeses osas kõrvutati kahe riigi õppekavade alusdokumente, võrreldes hariduse eesmärgi, põhiväärtusi ja pädevusi ning tehti võrdlus geograafia ainekavade kohta.

Magistritöö teine osa hõlmas intervjuude analüüsi. Intervjuud transkribeeriti sõna-sõnalt *Google Docs* keskkonda ning andmed kodeeriti MAXQDA programmi abil. Transkribeerimine toimus vastavalt intervjuude toimumise järjekorrale. Ühe uuritava intervjuu transkribeerimisele kulus keskmiselt 2 tundi. Esmalt loeti transkriptsioone korduvalt, seejärel tõsteti kogu mahakirjutus MAXQDA programmi ja hakati otsima korduvaid fraase, mida õpetajate vastustest võis täheldada. Intervjuu käigus otsiti vastuseid uurimisküsimustele, seega jaotati küsimused vastavalt nendega seotus uurimisküsimustele (vt ptk 2.2).

Õpetajad jaotati kogemuse põhjal gruppideks: <5 aastat õpetamiskogemust; >5 aastat õpetamiskogemust.

Veel jagati õpetajaid rühmadesse selle põhjal, millises kooliastmes nad õpetasid:

- põhikoolis õpetavad õpetajad;
- põhikoolis ja gümnaasiumis õpetavad õpetajad;
- gümnaasiumis õpetavad õpetajad.

Koodide määramisel otsiti erinevate õpetajate vastustest ühiseid fraase. Näiteks väitis mitu õpetajat, et vaatavad õppekavas õpitulemusi, sellest ka ühine kood “vaatab õppekavas olevad

õpitulemused mitu korda aastas üle”. Lisaks tekkisid intervjuude analüüsi käigus mitmed alamkoodid. Näiteks, kui õpetajad avaldasid arvamust geograafia vabatahtlikkuse kohta gümnaasiumiasatmes, tekkis kood “geograafia ei tohiks olla gümnaasiumis vabatahtlik”. Siin laiendasid õpetajad mõtet ka põhjendustega, mille järel tekkisid alamkoodid, näiteks “analüüsioskuste suurendamine”.

3. Tulemused

Nii Eesti kui Austraalia koolisüsteemid on liigendatud põhihariduseks ja vabatahtlikuks gümnaasiumihariduseks. Samuti on mõlema riigi puhul õppekava ainekeskne. (PRÕK, 2011; ACARA, 2021) (Lisad, tabel 2.)

Peamisteks erinevusteks seejuures on õppeaja pikkus: Eesti õpilased puhkavad suvel pikemalt, kokku kuni 20 nädalat aasta jooksul (PGS, 2010). Austraalia õpilased puhkavad suvel 6 nädalat ja lisaks perioodide vahel kokku kuni 10 nädalat (High School Australia, 2021). OECD (2016) uuringu järgi käivad Eesti õpilased koolis keskmiselt 175 päeva aastas, Austraalia õpilased 196 päeva.

Eesti koolisüsteem jaguneb põhikooliks, mis omakorda koosneb kolmest astmest: 1-3.klass ehk I kooliaste; 4-6.klass ehk II kooliaste ja 7.-9. klass ehk III kooliaste. Gümnaasium tähistab 10.-12. klassi ehk IV kooliastet. (PGS, 2010) Austraalias jaguneb koolisüsteem samuti põhikooliks ja gümnaasiumiks. Põhikool algab eelkooliga ja lõpeb 10. klassiga, mis on jagatud omakorda etappideks: eelkoolist 2. klassini ehk esimese astme algkool; 3.-4. klass, mida kutsutakse keskastme põhikooliks; 5.-6. klass ehk ülemise astme põhikool ning viimaseks osaks on esimese astme keskkool ehk 7.-10.klass. Vabatahtliku gümnaasiumiastme moodustavad 11.-12. klass, mida nimetatakse ka teise astme keskkooliks. (ACARA, 2021)

Eestis loetakse gümnaasiumi lõpetanuks õpilane, kes on sooritanud õppeaine kohustuslikule mahule vastavad eesti keele, matemaatika ja võõrkeele (inglise, prantsuse, vene või saksa keele) riigieksamid. Pärast gümnaasiumi minnakse enamasti edasi õppima ülikooli. (PGS, 2010) Austraalias saavad õpilased gümnaasiumi lõpetades sertifikaadi kõrgema astme keskkoolihariduse omandamise kohta ning seejärel minnakse edasi õppima kas kutsekooli või ülikooli. (ACARA, 2021).

3.1 Õppekavad Eestis ja Austraalias

Eestis õpitakse õppekavade alusel, mis võeti vastu 2011. aastal (PRÕK, 2011; GRÕK, 2011) ja mida mõnevõrra täiendati 2014. aastal. Austraalias oli pikka aega igal osariigil oma õppekava, nüüd kehtib riigiüleselt üks terviklik riiklik õppekava (Maude, 2014). See püüab ühtlustada erinevusi Austraalia-siseste osariikide koolisüsteemides (ACARA, 2021). Austraalia õppekava saab liigitada anglo-ameerika tüüpi *curriculum*-õppekavaks, kus on palju ettekirjutusi ja detailseid suuniseid õppetööks.

Eesti õppekava kuulus aastakümneid *Lehrplan*-tüüpi õppekavade hulka, millel on tugev raamistik ja reeglid, milliseid uskumusi peab õpetama. Pärast taasiseseisvumist on Eesti õppekava liikunud järjest rohkem *curriculum*-tüüpi õppekava suunas. Õppekavad Austraalias ja Eestis jagunevad erinevate komponentide põhjal.

(1) Põhikooli õppekavad

Austraalia põhikooli riikliku õppekava kirjeldatakse kui kolmemõõtmelist õppekava, mis sisaldab distsiplinaarseid teadmisi, üldpädevusi ja õppekavaüleseid prioriteete (ACARA, 2021). Eesti riiklikud õppekavad koosnevad üldosast ja lisadest. Lisades esitatakse ainevaldkondade eesmärgid ja ainete kavad, valikõppeainete ainekavad ja läbivate teemade kirjeldused. (PRÕK, 2011; GRÕK, 2011) Nii Eesti kui Austraalia õppekavas jaotatakse õppeained kaheksaks valdkonnaks (Tabel 3).

Tabel 3. Austraalia ja Eesti õppekavas olevad õppevaldkonnad (PRÕK, 2011; ACARA, 2021)

Õppevaldkonnad Eestis	Õppevaldkonnad Austraalias
keel ja kirjandus võõrkeeled matemaatika loodusained sotsiaalsained kunstiained tehnoloogia kehaline kasvatus	inglise keel võõrkeeled matemaatika loodusteadused humanitaar- ja sotsiaalteadused kunstid tehnoloogia tervis ja kehaline kasvatus

Mõlema riigi õppekavas on loetletud üldpädevused, milles on märgata erinevusi: Eestis on loetletud üldpädevusi mõnevõrra rohkem. Üldpädevustega tuleb arvesse võtta iga õppeaine õppeprotsessis.

Üldpädevused on mõlema riigi puhul üsna sarnased: rõhutatakse keelelisi oskuseid; matemaatilisi oskuseid, kultuurilisi väärtuseid ning digitaalseid pädevusi. Eestis on oluliseks ka pädevus loodusteadustes ja tehnoloogias ning ettevõtlus. Austraalia õppekavas on rõhutatud eetilisi arusaamu ning oskust mõelda kriitiliselt ja loominguliselt.

Läbivad teemad õppekavades on toodud tabelis 4.

Tabel 4. Austraalia ja Eesti õppekavade üldpädevused (PRÕK, 2011; ACARA, 2021)

Üldpädevused Eestis	Üldpädevused Austraalias
kultuuri ja väärtuspädevused, matemaatikapädevus enesemääratluspädevus sotsiaal ja kodanikupädevused õpipädevus, suhtluspädevus, loodusteaduste ja tehnoloogia pädevus, ettevõtlus digipädevus	kultuuridevaheline arusaam matemaatiline kirjaoskus isiksuslik ja sotsiaalne võimekus eetiline arusaam kirjaoskus kriitiline ja loominguline mõtlemine IKT-pädevus

Õppekavade disainimise üks osasid on läbivate teemade ja pädevuste sidumine õppekavasse. Üldpädevusi ja läbivaid teemasid tähistatakse Austraalia õppekavas sümbolitega (Lisas: joonis 1.,2.,3.,4.) , mida põimitakse erinevates ainetundides läbitavatesse teemadesse. Nagu selgub alusdokumentidest, on mõlemal õppekava üheks ühiseks läbivaks teemaks jätkusuutlikkus. Austraalia hindab enda kultuuri ja asukohta ning peab seda oluliseks terves õppekavas. Eesti puhul on tähtsateks komponentideks karjäär, tehnoloogia ja innovatsioon ning tervis ja õigete väärtuste loomine (Tabel 5).

Tabel 5. Läbivad teemad õppekavades (PRÕK, 2011; ACARA, 2021)

Läbivad teemad Eestis	Läbivad teemad Austraalias
1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine; 2) keskkond ja jätkusuutlik areng; 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus; 4) kultuuriline identiteet; 5) teabekeskkond; 6) tehnoloogia ja innovatsioon; 7) tervis ja ohutus; 8) väärtused ja kõlblus.	1) aborigeenide ja Torrese väina saare elanike ajalugu ja kultuurid; 2) Aasia ja Austraalia seotus Aasiaga; 3) jätkusuutlikkus.

(2) Gümnaasiumi õppekavad

Gümnaasium on vabatahtlik nii Eestis kui Austraalias. Eesti kestab gümnaasium harilikult kolm aastat, õpe toimub 10.-12. klassini. Austraalias kestab vabatahtlik gümnaasiumiharidus

kaks aastat, 11.-12. klassini. Nii Austraalia kui Eesti õppekavades lõpevad kursused 5-palli süsteemis hindamisega. (GRÕK, 2011; ACARA, 2021)

Tabel 6. Kohustuslikud ainevaldkonnad gümnaasiumiastmes (GRÕK, 2016; ACARA, 2021)

Ainevaldkonnad gümnaasiumis Eestis	Ainevaldkonnad gümnaasiumis Austraalias
keel ja kirjandus võõrkeeled matemaatika (lai või kitsas) loodusained (bioloogia, geograafia, keemia ja füüsika) sotsiaalsained (ajalugu, ühiskond, inimõpetus, inimgeograafia) kunstained (muusika ja kunst) kehaline kasvatus	kõigis osariikides kohustuslik: inglise keel ja kirjandus varieeruvalt kohustuslikud: matemaatika loodusteadused (keemia, füüsika, maateadused, bioloogia) kehaline kasvatus

Austraalia gümnaasiumiaste on laias ulatuses kaetud õpilaste enda ainelistel valikutega, mille õpilane valib vastavalt oma tulevikuehialale. Eestis on gümnaasiumi õppekavas endiselt palju kohustuslike distsipliine, nende seas ka geograafia. Eestis lõpeb gümnaasium kolme kohustusliku riigieksamiga, milleks on eksam eesti keeles ja kirjanduses; matemaatikaeksam ja võõrkeeleeksam, lisaks on õpilastel vaja sooritada kooli õppekavas sätestatud õppesuunast tulenevat ainevaldkonda või ainevaldkondi ning sotsiaal- ja loodusvaldkonda hõlmav gümnaasiumi koolieksam, õpilasuurimus või praktiline töö. (PGS, 2010) Austraalias lõpeb keskkool keskkooli lõputunnistuse saamisega. Õpilasi hinnatakse 1-25 skaalal, kus 1 on kõrgeim, 25 madalaim hinne. Enamik Austraalia ülikooli seab sisseastumiseks miinimumtingimused, mille kandideerida soovivad õpilased peavad täitma. (Highschool Australia..., 2021)

3.1.1 Eesti ja Austraalia geograafia ainekavade võrdlus

Geograafiakursused õppekavas

Nii Austraalias kui Eestis õpetatakse mitmeid loodusgeograafia teemasid juba nooremates klassides alustava loodusõpetuse raames, inimgeograafiat puudutav tuleb teemaks inimese- või ühiskonnaõpetusetundides. Austraalias puutuvad õpilased nende teemadega kokku aines nimega HASS (humanitaar- ja sotsiaalsainete üldained).

Põhikoolis on geograafia kui õppeaine sees mõlema riigi õppekavades ja on kõigile kohustuslik. Eesti põhikooli riikliku õppekava (PRÕK, 2011) järgi õpitakse geograafiat III kooliastmes 7.-9. klassini, kokku viis kursust (üks kursus on 35 akadeemilist tundi) ning gümnaasiumis kolm kursust (GRÕK, 2011). Kõik põhikooli geograafiakursused kuuluvad loodusteaduste valdkonda, samuti kuuluvad sinna kaks kursust gümnaasiumiastmes. Kolmas gümnaasiumiastme geograafiakursustest kuulub sotsiaalvaldkonda. Austraalias on geograafia kohustuslik põhikooli 7.-10. klassis, gümnaasiumis on geograafiaõpe valikuline (ACARA, 2021). Geograafia kuulub Austraalias humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkonda. Mitmeid meil loodusgeograafia valdkonda kuuluvaid teemasid õpitakse Austraalias õppeaines nimetusega “Maateadus” (*Earth Science*). Antud magistritöö keskendub ainele “geograafia”.

Geograafia õpetamine põhikooliastmes

Eesti riiklikes õppekavades on ainekavad vormistatud õppekavade lisadesse valdkondade kaupa. Ainekavad on esitatud vastavalt kooliastmetele ja pole sisuliselt klassideks jaotatud.

Eesti õppekava on riikliku dokumendi põhine ja iga ainekava koosneb järgmistest osadest:

- õppe ja kasvatusesmärgid;
- õppeaine kirjeldus;
- õpitulemused ja õppesisu (teemade kaupa);
- lühidalt ettekirjutatud teemad: õpitulemused, õppesisu, põhimõisted, praktilised tööd ja IKT rakendamine. (PRÕK, 2011)

Austraalia õppekava on veebipõhine ja seega hästi kasutajasõbralik. Ainekavad on leitavad iga valdkonna alt. Ekraanile saab kuvada kas kõikide klasside või ainult soovitud klassi(de) ainekava.

Ainekavas on kirjeldatud järgmised osad:

- õppeaasta sisu üldine kirjeldus;
- peamised uurimisküsimused;
- põhjalikum sisukirjeldus (mis on seotud üldpädevuste ja läbivate teemadega) on jaotatud kahte osasse:
  - 1) teadmiste ja arusaamise aspektist alateemade lõikes
  - 2) geograafilise uuringu ja oskuste lõikes;
- õpitulemused (üldistava kirjeldusena) (ACARA, 2021)

Austraalias on õppekavas defineeritud geograafilised teadmised kui geograafias välja töötatud faktid, üldistused, põhimõtted, teooriad ja mudelid. Need teadmised on dünaamilised ja nende tõlgendamisele saab vastu vaielda. Geograafiline arusaam on võime näha seoseid teadmiste aspektide vahel ja ehitada selgitavaid raamistikke nende seoste illustreerimiseks. See on ka võime rakendada neid teadmisi uutes olukordades või lahendada uusi probleeme. (Maude, 2014)

Geograafilised oskused, mida kirjeldatakse õppekava viies alapealkirjas ning mis esindavad täieliku uurimise etappe:

- vaatlused, küsitlemine ja planeerimine;
- andmete kogumine, salvestamine, hindamine ja esitamine;
- analüüsimise ja järelduste tõlgendamine;
- omavaheline suhtlemine;
- õpitu peegeldamine ja küsimustele vastamine (ACARA, 2021)

Austraalia geograafia õppekavas on geograafia ainekava esitatud täpsemalt ja ettekirjutusi on oluliselt rohkem, kui seda on Eesti ainekavas. Austraalias keskendutakse uurimuslikule õppele, mis vajab juba olemuselt rohkem ettekirjutusi, et seda õpetajana pädevalt rakendada.

Nii Eesti kui Austraalia geograafia õppekava keskendub looduse vastu huvi tekitamisele, samuti luuakse arusaam, et looduskeskkond ja rahvastik moodustavad koos ühise terviku, mis teineteisest sõltuvad (Tabel 7). Teadmiste puhul keskendub Eesti geograafia õppekava looduslike- ja ühiskondlike nähtuste ja protsesside arusaamale, Austraalia õppekava keskendub eelkõige lokaalsete geograafiliste teadmiste ja mõistete kasutusele, oluline on oskus laiendada need teadmised üldisele maailmale. Mõlema puhul on tähtis ruumiline arusaam maailmast. Samuti püütakse nii Eestis kui Austraalias anda õpilastele läbi geograafiaõpingute kaasa oskused geograafiliste andmete analüüsimiseks ja nende tõlgendamiseks, lisaks on üheks oluliseks oskuseks teadusliku uurimismeetodi kasutamise võime ja selle abil geograafiliste probleemide lahendamine.

Väärtushinnangute kujundamise puhul on ühiseks omaduseks õppekavades jätkusuutliku ja säästva arengu põhimõte ning kodanikuväärtused – aine üks eesmärke on õpilastest kujundada kodanikud, kes väärtustavad kultuuri ja suhtuvad meie keskkonda vastutustundlikult.

Tabel 7. Geograafia õpetamise eesmärkide võrdlus põhikooliastmes Eesti ja Austraalia ainekavades (ACARA, 2021; PRÕK, 2011)

Aspekt	<u>Eesti (6 alaosa)</u>	<u>Austraalia (5 alaosa)</u>
Huvi	1. Õpilane huvitub loodusest ning ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest.	1. Huvi tekitamine kohtade, inimeste, kultuuride ja keskkonna vastu.
Teadmised	2. Õpilane on omandanud ülevaate looduse ja ühiskonna olulisematest nähtustest ja protsessidest, saab aru nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest.	2. Sügavad geograafilised teadmised Austraalia ja Aasia regioonist ning sellest, seotus ülejäänud maailmaga. 3. Oskus mõelda geograafiliselt, kasutades geograafilisi mõisteid.
Oskused, sh uurimis- oskused	3. Õpilane kasutab probleeme lahendades geograafiateadmisi ja loodusteaduslikku meetodit. 4. Õpilane kasutab teabeallikaid geograafilise info leidmiseks, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet ning rakendab seda looduses ja ühiskonnas toimuvaid protsesse selgitades, nähtusi ja objekte kirjeldades ning probleeme lahendades	4. Geograafiliste uurimismeetodite pädevused ja oskused: kaardiõpetus, välitööde oskus, fotograafia, statistika, graafikute ja diagrammide lugemine, seletamisoskus, analüüsimine, asjakohasuse nägemine, loominguline mõtlemine, konstruktiivse kriitika andmise oskus
Hoiakud, väärtus- hinnangud	5. Õpilane suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades nii kodukoha, Eesti kui ka teiste maade loodust ja kultuuri ning säästva arengu põhimõtteid.	5. Kujundada teadlikud, vastutustundlikud ja aktiivsed kodanikud, kes aitavad kaasa keskkonna- ja majanduslikult jätkusuutliku ning sotsiaalselt õiglase maailma arengule; luua lugupidamine maailma vastu.
Muu	Õpilane saab aru loodus- ja sotsiaalteaduste tähtsusest ühiskonna arengus. Õpilane on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest, hindab geograafias omandatud teadmisi ja oskusi karjääri plaanides. Õpilane on motiveeritud elukestvaks õppeks.	

Austraalia geograafia õppekava üheks väärtuseks on ka sotsiaalse õigluse tagamine, mida Eesti õppekavas eraldi ei rõhutata. Selle probleemi algne põhjus tuleneb ilmselt kohalikust ajaloolisest taustast: aborigeenide väärkohtlemine ja ebaõiglane kohtlemine Austraalia ühiskonnas. Eesti geograafia ainekavas on oluline osa ka geograafiaga seotud elukutsete tutvustamisel ja karjäärivalikute seletamine üldiselt, mida Austraalia õppekavas ei mainita.

Geograafia õpetamine gümnaasiumiastmes

Gümnaasiumi riiklik õppekava Eestis sisaldab kahte kohustuslikku kursust loodusgeograafiat ja üht kohustuslikku kursust inimgeograafiat. Lisaks saab valida kursuseid “geoinformaatika” ja “globaliseeruv maailm”. (GRÕK, 2011)

Tabel 8. Geograafia õpetamise eesmärgid gümnaasiumiastmes Eesti ja Austraalia ainekavades (GRÕK, 2011; ACARA, 2021)

Õpetamise eesmärgid Eestis	Õpetamise eesmärgid Austraalias
<p>1) tunneb huvi looduses ja ühiskonnas toimuvate lokaalsete ja globaalsete nähtuste, nende uurimise ning loodusteadustega seonduvate eluvaldkondade vastu;</p> <p>2) mõistab looduses ja ühiskonnas toimuvate nähtuste ning protsesside ruumilise paiknemise seaduspärasusi, vastastikuseid seoseid ja arengu dünaamikat;</p> <p>3) analüüsib inimtegevuse võimalusi ja tagajärgi erinevates geograafilistes tingimustes ning väärtustab nii kodukoha kui ka teiste piirkondade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;</p> <p>4) analüüsib looduse ja ühiskonna vastasmõjusid kohalikul, regionaalsel ja globaalsel tasandil, toob selle kohta näiteid ning väärtustab ühiskonna jätkusuutlikku arengut;</p> <p>5) kasutab geograafiaalase info leidmiseks nii eesti- kui ka võõrkeelseid infoallikaid ning</p> <p>6) hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot;</p> <p>7) lahendab keskkonnas ja igapäevaelus esinevaid probleeme, kasutades teaduslikku meetodit;</p> <p>8) väärtustab geograafiateadmisi ning kasutab neid uutes situatsioonides.</p>	<p>1) teadmised ja arusaamine looduslike ja ökoloogiliste ohtude olemusest, põhjustest ja tagajärgedest;</p> <p>2) Mõista erinevate kohtade jätkusuutlikkust mõjutavaid tegureid nagu maakatte ümberkujundamine ja rahvusvaheline integratsioon erinevates ruumilistes kontekstides.</p> <p>3) mõista ja rakendada geograafiliste nähtuste ja probleemide uurimise kaudu koha, ruumi, keskkonna, ühenduste, jätkusuutlikkuse, ulatuse ja muutumise mõisteid</p> <p>4) oskus viia läbi geograafilisi uuringuid ja geograafilisi mõisteid kasutades kriitilist mõtlemist</p> <p>5) oskus tuvastada, hinnata ja põhjendada lahendusi inimkonna ees seisvatele geograafilistele väljakutsetele ning teha ettepanekuid põhjendatud tegevustega, võttes arvesse keskkonna-, sotsiaalseid ja majanduslikke tegureid.</p>

Austraalias on geograafia gümnaasiumiastmes võimalik valida valikainena, kusjuures aine kuulub sotsiaالainete valdkonda. Kursusel nimega *Earth Science* (maateadus) on võimalik õppida lähemalt loodusgeograafia teemade kohta. (ACARA, 2021)

Mõlema riigi geograafia õppekava loob arusaama maailma ruumilisest ebavõrdsusest; sellest, kuidas rahvused, kultuur ja geograafiline asukoht mõjutavad majandust ja keskkonda. Võib täheldada, et mõlemas riigis on geograafia ainekava üheks oluliseks eesmärgiks uurimusliku ja praktilise töö õppimine, samuti rõhutavad mõlemad ainekavad säästlikku eluviisi ja jätkusuutliku arengu rolli. (GRÕK, 2011; ACARA, 2021)

Ülevaate geograafia eesmärkidest gümnaasiumiastmes nii Eestis kui Austraalias annab tabel 8.

3.1.2. Õppesisu ehk õpetatavate teemade võrdlus

Õppesisu edastamine on Eesti ja Austraalia õppekavades üsnagi erinev. Kui Eestis tehakse seda teemade lõikes, siis Austraalias lähtutakse õpetamisel kuuest kesksest ideest, milleks on:

- koht (*place*)
- ruum (*space*)
- keskkond (*environment*)
- vastastikused seosed (*interconnections*)
- jätkusuutlikkus (*sustainability*)
- skaala (*scale*) (Maude, 2014)

Need on justkui kõrgema tasandi ideed või viisid mõtlemiseks, mis läbivad kogu ainet ja suunavad õpilasi küsimusi esitama, uurima, infot organiseerima, selgitusi andma või otsuseid tegema. Nooremates klassides on põhirõhk kohal, ruumil ja keskkonnal ja seda nii isiklikul kui kohalikul tasandil. Lähtutakse ka vastastikustest seostest, et areneks arusaamine, kuidas inimesed on seotud kohtadega oma koduriigis ja mujal maailmas. Samadest põhimõtetest lähtutakse ka 3.–6.klassides, kuid nüüd teisel skaalal: riigi-, regiooni- ja globaalsel tasandil. 7.–10. klassini lisandub jätkusuutlikkuse mõõde. (Maude, 2014)

Eesti geograafia õppekava kohaselt õpitakse teemasid kordavalt: 7. klassis käsitletud teemasid käsitletakse uuesti 9. Klassis ning ühe korra veel täpsemalt gümnaasiumis, samuti korratakse gümnaasiumiastmes üle 8.klassis õpitu. (PRÕK, 2011, GRÕK, 2011) Austraalia õppekava järgi õpetatakse igal aastal uusi teemasid, kuid need teemad seotakse erinevate nurkade alt nii põhiprioriteetide kui ka õppekavas olevate pädevustega.

Tabel 9. Geograafias õpitavate teemade võrdlus (PRÕK, 2011; GRÕK, 2011; ACARA, 2021)

Õpitav teema -> klassid	7		8		9		10		11		12	
Eesti (E) ja Austraalia (A)	E	A	E	A	E	A	E	A	E	A	E	A
KAARDIÕPETUS												
GEOLOOGIA												
PINNAMOOD												
KLIIMA												
VEESTIK												
BIOOMID												
RAHVASTIK												
ASUSTUS												
MAJANDUS												
PÕLLUMAJANDUS JA TOIDUAINETETÖÖSTUS												
ENERGIAMAJANDUS												
METSAMAJANDUS												
TEENINDUS												
TÖÖSTUS												
TRANSPORT												
TURISM												
ÜHISKONNA ARENG JA ÜLEILMASTUMINE												
KOHAD JA ELAMISKÕLBЛИKKUS												
VASTASTIKUSED SEOSSED												
KESKKOND, MUUTUSED												
HEAOLU JA SOTSIAALNE ÕIGLUS												

Austraalia geograafia õppekavas on 7. klassis kaks teemat: "Maailma vesi", mis keskendub veele kui ühele taastuvale loodusressursile ja "Maailmaruum ja elamiskõlblikkus". (ACARA, 2021) Eestis õpetatakse 7. klassis palju erinevaid teemasid – kaardiõpetus, geoloogia, pinnamood ja rahvastik (PRÕK, 2011). Täpne teemade võrdlus on leitav tabelist 9.

Tabelis 9. kajastuvad teemad Austraalia põhikooli ainekavast, Eesti puhul on arvesse võetud nii põhikooli- kui ka gümnaasiumiastmes õpetatavaid teemasid. Gümnaasiumi kolm kursust on pandud vastavalt 10. klass – Rahvastikugeograafia kursus; 11.klass II.kursus: 12.klass III kursus.

Mitmeid meil geograafias õpitavaid teemasid käsitletakse Austraalias aine *Sciences* ehk teadusõpingute raames. Näiteks on teadusaine raames 7. klassis teemaks veeringe, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, Maa tiirlemine. 8. klassis on teemaks kivimid ja kivimite ringe. 9. klassis geoloogilised protsessid, laamtektoonika, 10. klassis Maa sfäärid ja nendevahelised seosed. (ACARA, 2021)

Peamine erinevus õpetavate teemade juures on Austraalia geograafia õppekavas olev heaolu ja sotsiaalne õiglus, mida Eesti geograafia ainekavas ei rõhutata. Austraalia üldine haridussüsteemi areng on meie omast heaoluühiskonna mõttes natuke ette jõudnud ja teoreetiliste teadmiste asemel hinnatakse rohkem elulisi ja kultuurilisi oskusi. Lisaks proovitakse ka geograafia ainekava raames arendada sallivust pärismaalaste vastu, mida tähistatakse ainekavas märksõnaga "heaolu ja sotsiaalne õiglus".

Gümnaasiumiastmes on Austraalia geograafiaõppe ainekava koondatud nelja suure teema ümber:

- 1) Ökoloogilised- ja looduskatastroofid;
- 2) Jätkusuutlikud kohad (*Sustainable places*);
- 3) Muutused maakasutuses (*Land cover transformations*);
- 4) Globaalsed muutused (*Global transformations*)

(ACARA, 2021)

Lisaks on Austraalia õppekavas võimalik valida loodusteaduste (*Science*) valdkonnast maateaduse aineid. (Lisad: tabel 10.)

Eestis sarnanevad gümnaasiumiastmes teemad põhikooli teemadega (tabel 9.). Võrreldes põhikooliga on gümnaasiumiastmes suurem rõhk keskkonnaprobleemide arutamisele ning ühe kursuse ("Rahvastik ja majandus") vältel peatutakse täielikult sotsiaalvaldkonnas, käsitledes rahvastikuprobleeme.

3.1.3. Hindamine ja kursuste lõpetamine

Mõlema riigi puhul on õppekavas sätestatud õpitulemused (Eesti) või saavutusstandardid (Austraalia), mida õpilane peab kursuse lõpus oskama või teadma. Austraalia õppekavas on igal distsipliinil oma saavutusstandardid, mida õpilastelt oodatakse. Saavutusstandardid on jagatud erinevateks tasemeteks, mille põhjal antakse õpilastele hinnang omandatud teadmiste ja oskuste kohta. (ACARA, 2021) Eestis on õppekava lisades toodud välja konkreetsed õpitulemused, mida õpilane peab kursuse lõppedes teadma ja oskama. (PRÕK, 2011)

Eestis kasutatakse hindamiseks enamasti 5-palli süsteemi, kus kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutusel on punktiarvestus ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, tunnustatakse hindegas „5” õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegas „4” õpilast, kelle punktide arv jääb 75–89% piiridesse, hindegas „3” tööd, mille punktiskoor on 50–74%, hindegas „2” tööd, milles koguti tervikust punkte 20–49% ning hindegas „1” kõike, mis jääb alla selle ehk vahemikku 0–19%. (PRÕK, 2011) Põhikooli I ja II kooliastmes võib õpilase hindamisel kasutada kirjeldavaid sõnalisi hinnanguid, millel puudub numbriline ekvivalent. (PRÕK, 2011). Austraalias lõpeb iga geograafiateema põhikooliastmes õpimapi esitamisega. Õpimapi koostab õpilane tundide jooksul tehtud iseseisvatest- ja rühmatöödest ning esitab selle hindamisele. Tulemused võivad olla: “rahuldavad”, “alla rahuldava” või “üle rahuldava”. (ACARA, 2021)

Gümnaasiumiastmes jagunevad Eesti geograafiatundides õppe-eesmärgid kahte valdkonda: 1) mõtlemistasandite arendamine geograafia kontekstis ning 2) uurimuslikud ja otsuste langetamise oskused. Nende suhe hinde moodustumisel on eeldatavalt 70% ja 30%. (GRÕK, 2016) Gümnaasiumis hinnatakse nii Eesti kui Austraalia õppekavas õpilasi 5-palli skaalal. (ACARA, 2021; PGS, 2010)

3.2 Eesti õpetajate arvamused geograafia õpetamisest lähtudes Austraalia geograafia ainekavast

Kõik uuringus osalenud õpetajad defineerisid õppekava kui õpitulemusi sisaldavat raamistikku, mis sisaldab konkreetseid suuniseid, mida õpilastele kursuse vältel õpetada. Lühema staažiga õpetajad vaatavad õppekavas olevaid soovitusi üle tihedamini, kui kogenumad õpetajad.

3.2.1. Uuringus osalenud õpetajate suhtumine ainekava erinevatesse aspektidesse

Üks käesoleva magistritöö uurimisküsimusi otsib vastust küsimusele, et milline on õpetajate suhtumine õppekavasse ja selle eri aspektidesse. Selleks on näiteks ainekavas etteantud soovitused ja selle järgimine, geograafia õpetamise õppeaste, teemade hulk, hindamine. (Lisa 1.)

(1) Õppekava/ainekava järgmine. Kuivõrd järgivad uuringus osalevad õpetajad õppekava?

Tabel 11. Geograafiaõpetajate õppekava järgimise harjumused

Koodid	< 5 aastat õpetamiskogemust	>5 aastat õpetamiskogemust
Vaatab õppekavas olevad õpitulemused mitu korda aastas üle	Õ1, Õ3, Õ4	Õ7, Õ9, Õ10
Tunneb õppekava ja suudab ilma hakkama saada		Õ2, Õ5, Õ6
Läheneb mingil määral loominguliselt	Õ1, Õ3, Õ4	Õ2, Õ5, Õ6, Õ7, Õ8, Õ9, Õ10

Vähem kui 5 aastase kogemusega õpetajad jälgivad õppekava tihedamini, kui kogenumad õpetajad. Kõik väiksema staažiga õpetajad vastasid, et vaatavad igal perioodil õppekavast õpitulemused üle.

Õ1: „Mul on ka teised ainetunnid, seega vaatan perioodi jooksul ikka õpitulemused paar korda üle.“

Ka kolm kogenud õpetajat väitsid, et vaatavad vähemalt kord aasta jooksul õpitulemused üle. Põhjuseks nimetati nii seda, et valmistada õpilasi ette koolieksamiks kui ka seda, et lapsevanematel poleks konflikti puhul võimalust norida, et lapsele ei õpetatud õppekavas vajalikke teadmisi.

Õ5: „Õpik on A ja O, ning sisaldab õppekavas olevaid õpitulemusi ja sellega saan end kaitsta end lapsevanemate eest.

Õ4: ”Järgin õppekava, sest pean õpilasi ette valmistama 9. klassi koolieksamiks.”

Intervjuus osalenud õpetajate jaoks on õppekava, ja eriti ainekava järgimine oluline, seega võib väita, et õppekava leiab aktiivset kasutust. Kõik õpetajad väitsid, et nad järgivad küll üldist ainekava, aga lähenevad tundidele loomuliselt, vahetavad teemade järjekorda või lisavad ainekavas olevale enda loodud praktilisi töid.

Õ5: ”Endal peab tundides olema põnev, seega peab loomuliselt lähenema”.

(2) Ettekirjutused. Mida arvavad Eesti õpetajad ettekirjutustest õppekavas?

Tabel 12. Õpetajate arvamused ettekirjutustest õppekavas

Arvamused (Koodid)	Alla 5 aasta õpetamiskogemust	Üle 5 aasta õpetamiskogemust
Liigne ettekirjutus võtab ära loovuse, mulle meeldib ise välja mõelda oma tunni materjalid.	Õ1, Õ3, Õ4	Õ9
“Alustajale õpetajale on ettekirjutused head”	Õ1,Õ3	Õ2,Õ5,Õ7,Õ8,Õ9,Õ10
Olen kogenud ja saan hakkama		Õ2,Õ5
Et muuta õpetamine põnevamaks on hea omada erinevaid valikuid tunni läbiviimisest	Õ4	Õ5,Õ7,Õ8,Õ9,Õ10
“Meil on ka õpikus ja õppekavas ettekirjutusi piisavalt”	Õ3,Õ4	Õ6,Õ9,Õ10

Üllatuslikult ei pidanud sugugi mitte kõik õpetajad, kellel on alla 5 aasta õpetajakogemust, õppekavas olevaid ettekirjutusi vajalikuks. Nad väitsid, et on kaheaastase õpetamiskogemuse käigus juba piisavalt kogenud ega vaja ettekirjutusi. Austraalias on loodud palju

näidistunniplaane, mida sealsed õpetajad saavad vabalt kasutada. Intervjuude käigus selgus, et enam kui pooled õpetajatest sooviks head andmebaasi valikulistest praktilistest või uurimuslikest ülesannetest, et neid teemade õpetamisel kasutada ja seeläbi tundi põnevamaks muuta. Jällegi näitavad intervjuutulemused, et noored õpetajad on palju vaeva näinud, et oma tunnid põnevaks teha.

Õ1: „Teen iga teema juures lastega läbi uurimistöö osasid – püstitame hüpoteese, lasen välja mõelda uurimusküsimusi ja võimalikud lahendused.“

Õ3: ”Olen endale teinud tunnikaardid, mida kasutan, et tunnid oleks põnevad ja täis küsimusi ning praktilisi ja elulisi näiteid.”

Pikema kogemusega pedagoogide ootus on ülesannete kogu, mida tunnis kasutada.

Õ6: ”Kui oled juba aastaid oma uurimuslike tööde variante kasutanud, oleks hea omada uuendatud ülesannete kogumikke, mida tunnis kasutada.”

Ka mitmed teised kogenud õpetajad mainisid, et enda koostatud ja läbiproovitud ülesanded kas aeguvad või muutuvad igavaks, ülesannete pank säästaks aega. Pooled küsitletuist väitsid, et õppekavas ja õpikutes on küll soovituslikud praktilised ülesanded olemas, kuid mitte nii selgelt ja detailset, kui on ette antud Austraalia õppekavas (Lisad: joonis 3.). Samas on need siiski piisavad, et algseid ideid saada, mis on taaskord näide sellest, et ainekava leiab tihedalt kasutust.

(3) Kooliaste, kus õpetada geograafiat. Kas ka Eestis võiks geograafia olla gümnaasiumis vabatahtlik nii nagu see on Austraalias?

Tabel 13. Õpetajate arvamused geograafia aine vabatahtlikkusest gümnaasiumis

Koodid (Arvamused)	Põhikoolis õpetavad õpetajad	Põhikoolis ja gümnaasiumis õpetavad õpetajad
Geograafia ei tohiks olla gümnaasiumis vabatahtlik	Õ1, Õ2, Õ10	Õ6,Õ7,Õ8,Õ9
Geograafia võiks gümnaasiumis olla ainult suunamoodulis	Õ4	Õ3, Õ5

Seitse uuringus osalenud õpetajatest vastas, et geograafia peaks olema gümnaasiumis kohustuslik aine. Nad arvasid, et kuna põhikoolis õpetatakse lühikese aja jooksul liiga paljusid teemasid, siis gümnaasiumis on vajalik nendesse teemadesse rohkem süveneda ja loodetavasti

on selleks ka aega. Õpetajad põhjendasid gümnaasiumis geograafia kohustusliku õpetamise vajalikkust mitmete argumentidega. Märgiti, et geograafiat on vaja õppida silmaringi ja maailmapildi avardamiseks, analüüsisioskuste suurendamiseks ja lõimimiseks.

Õ8: „Kui geograafia gümnaasiumist eemalda, siis analüüsisioskused, sellest, mis maailmas toimub kannataksid, samuti väheneks huvi maailma vastu.“

Õ2: „Geograafia lõimub nii paljude teiste ainetega, et aitab isegi näiteks matemaatikast paremini aru saada, seega kindlasti aitab kaasa analüüsisioskusele ja seoste loomisele.“

Toodi välja, et gümnaasiumis muutub geograafia elulisemaks ja põnevamaks.

Õ8: „Alles gümnaasiumis läheb geograafia rohkem eluliseks ja hakkab õpilastele meeldima, ehk vabatahtlikuks tegemine võiks kaotada õppeaine arusaama vajalikkuse kujunemise.“

Samuti selgus küsitlusest, et maakohas pole valikainete jaoks piisavalt spetsialiste.

Õ7: „Maakohas ei ole tihti spetsialisti, kes saaks valikaineid õpetada ja selline õpetaja oleks vaja sisse osta, tavaliste geograafia kursustega saab ka põhikooli ja gümnaasiumi geograafiaõpetaja hakkama. Kui jätame geograafia ainult valikainena gümnaasiumisse lõhestab see veelgi maa ja linna gümnaasiumite tasemete erinevusi, sest meil siin maal pole piisavalt võimalusi.“

Samas tõid kolm õpetajat (Õ3,Õ4,Õ5) argumente selle kasuks, et geograafia võiks olla gümnaasiumis ainult suunamoodulis.

Õ3: „Kui õpilane valib oma karjääriks tehnoloogia suuna, siis tal pole vaja tunda spetsiifilist geoloogiat või atmosfääri nähtusi, piisab põhikooli geograafia baasteadmistest.“

(4) Teemade hulk. Kas ka meil Eestis võiks geograafias olla vähem teemasid nagu Austraalia õppekavas on?

Tabel 14. Õpetajate arvamused teemade geograafia ainekavas olevate teemade arvukuse osas

Koodid (Arvamused)	Alla 5 aasta õpetamise kogemust	Üle 5 aasta õpetamise kogemust
Võiks õpetada vähem teemasid	Õ3,Õ4	Õ2,Õ5,Õ6,Õ8,Õ10
Praegune teemade hulk on paras	Õ1	Õ7

Valdav enamus küsitletud õpetajatest arvas, et ka Eestis võiks olla vähem teemasid, et saaks üht teemat põhjalikumalt käsitleda. Intervjueeritavad tähistega Õ5 nign Õ8 ütlesid, et jälgivadki, mis maailmas toimub ja peatuvad rohkem neil teemadel.

Õ8: „Õpetangi juba endale olulisemaid teemasid, samuti püüan järgida, mis on hetkel maailmas toimumas, et siduda õpitavaid teemasid igapäevaeluga.“

Pooled vastanutest ütlesid, et geograafias käsitletavat teemat korduvad liialt palju, õpilastel ei teki sügavat arusaama õpitavast ja õppeprotsess jääb tihti poolikuks.

Õ10: „Üks tund nädalas, nagu täna 7. klassis on, ei jõua mitte ükski kevad kõiki teemasid lõpuni, liiga vähe aega ja liiga palju teemasid.“

Samas väitsid intervjueeritavad Õ1 ja Õ7, et kui nii kolm korda kooli ajal korrata samasid teemasid jääb õpilastel midagi siiski meelde, sest geograafia ainetunde on nii vähe.

Õ1: „Mul õpilased 9. klassis tunnevad 7. klassis juba õpitud teemad ära ja muutuvad julgemaks ja oskavad juba seoseid luua.“

Väiksemate koolide õpetajad, tähistega Õ1 ja Õ4, tegid koostööd teiste sotsiaalainete õpetajatega, mis andis neile võimaluse mõnda teemadest vähem käsitleda.

Õ4: „Kuna mul on lihtne teha koostööd ajaloo ja ühiskonnaõpetajaga, siis seome ühe teema mitme aine vahel ja nii saan kiiremini edasi minna, sest on mingi alusteadmine juba ka teiste ainete tundidest olemas, näiteks rahvastiku teema juures.“

Teemade seostamist tõid esile ka intervjueeritavad Õ5, Õ8, Õ7, Õ9, väites et kui ühte suurt teemat teiste väiksemate teemadega siduda, jõuavad õpilased paremini süveneda ja seoseid luua.

(5) Õpetajate suhtumine iseseisvatesse töödesse ja õpilaste hindamisse

„Kas eelistaksite õpetamisel rohkem panustada õpilaste iseseisvale tööle nagu Austraalias või siiski teadmiste edastamisele ja nende kontrollimisele nagu meil?“

Tabel 15. Õpetajate arvamused hindamisprotsessile

Koodid (arvamused)	Alla 5 aasta õpetamise kogemust	Üle 5 aasta õpetamise kogemust
Kontrolltöö aitab säästa aega		Õ2,Õ9,Õ10
Hindan vahel ainult iseseisvat tööd	Õ1,Õ4	Õ5,Õ10
Komboneeritud variant on parim	Õ1,Õ3,Õ4	Õ5,Õ6,Õ7,Õ8

Pikema staažiga õpetajad peavad õigeks kombineeritud varianti, kus õpilaste teadmisi hinnatakse nii kontrolltööde kui ka iseseisvate tööde käigus. Kombineeritud varianti pooldasid ka mitmed väiksema kogemusega õpetajad. Suurem osa õpetajatest pidas õigeks, et hea arusaamine õppeprotsessist eeldab nii iseseisva töö hindamist kui ka kontrolltöös teadmiste kontrollimist.

Õ6: „Õppida on parem arutledes kui tuupides.“

Õ1: „Nagu ikka öeldakse, et kui aru ei saa siis hakka ise õpetama, ehk siis kui õpilane oma iseseisva töö teistele ette kannab saab ta teemast parimad teadmised.“

Kolmandik õpetajatest arvasid, et kontrolltöö on kursuse hindamiseks parem variant. Peamiselt toodi põhjuseks arvamust, et iseseisvat tööd ei võeta piisavalt tõsiselt või seda, et see pakub eeliseid nõrgemate teadmistega õpilastele.

Õ9: „Iseseisvat tööd ei võeta piisavalt tõsiselt ja lihtsalt tehakse ära, et hinne kätte saada, ja sellise suhtumisega pigem teadmisi juurde ei saa.“

Õ2: „Kontrolltööga on vähem nõrgematele õpilastele järeleandmisi“

Kuigi üldiselt eelistati kombineeritud hindamise varianti, siis ka need õpetajad (Õ3,Õ5,Õ8), kes teevad tihti iseseivaid töid, olid nõus, et mõnede ülesannetega on vaja õpilaste ajumahtu suurendada ja anda neile teadmised, mille pealt nad saaksid hiljem seoseid luua.

Õ5: „Ma teen riikide tundmaõppimise tunnikaid ka gümnaasiumiastmes, et aidata õpilastele tunda maailma ja osata teha seoseid.“

Õpetajad Õ4,Õ5 ja Õ9 on ka kasutanud kursusele hinde andmiseks ka õpimapi kokkupanekut.

Õ5: „Lasime õpilastel kokku panna õpimapi ja siis neil üksteise töid hinnata, see andis neile oskuseid nii ise hindamiseks kui ka uuesti teemade läbivaatamiseks.“

Kurdeti, et iseseisvate tööde tegemine on väga ajamahukas ja kuna teemasid, mida on vaja läbi käia, on palju, siis tihti polegi aega iseseisvaid töid läbi viia, eriti põhikooliastmes.

Õ2: „Iseseisvate tööde läbiviimine on ajamahukas, ja selleks pole piisavalt aega, ma ei taha teistelt aineõpetajatelt lisatundi nõuda või õpilastele suurt kodutööd jätta.“

Õ9: „Pean tunnistama, et iseseisva töö tulemuste ja kontrolltöö tulemuste vahel ei ole korrelatsiooni, mis on kurb.“

Õpetajad Õ4,Õ6,Õ8, kes andsid ka geoinformaatika tunde, kasutasid iseseisva töö formaati rohkem arvutitundides. Nii tekkis aega juurde ja sai ka tööde läbitegemist hinnata.

Õ4: "Kuna mul on ka geoinformaatika tunnid, siis saan nendes tundides rohkem iseseisvaid töid teha ja neile tunnitöö eest hinnanguid anda."

Võib öelda, et uuringus osalevad õpetajad kasutavad mitmesuguseid õppemeetodeid nii teemade sisu õpetamisel kui ka hindamisel, mis on oluliseks näitajaks, et õpetajad on detsentraliseeritud mõtteviisiga õppekavade osas ning püüavad arvestada iga õpilasega, nagu seda ka elukestva õppe strateegias püütakse saavutada.

3.2.2. Õpetajate arvamused uurimuslikust õppest

Uurimuslik õpe on Austraalia geograafia ainekavasse tugevalt sisse kirjutatud ja läbib õppeaine kõiki osasid. Õpilasi õpetatakse uurimusi tegema, küsima asjakohaseid küsimusi ning uuringuid tehes saadud teadmisi kinnistama. Magistritöö üheks uurimisküsimuseks oli: Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad uurimuslikku õpet ja kui palju seovad nad õpitavat eluliste näidetega? (Lisa 1.)

(1)Uurimusliku õppe kasutamise sagedus

"Kui tihti kasutate teie oma tundides uurimusliku õppemeetodit"

Tabel 16. Õpetajate harjumused uurimusliku õppe kasutamisel

Koodid (harjumused)	Alla 5 aasta õpetamise kogemust	Üle 5 aasta õpetamise kogemust
Kasutavad iga teema juures ka uurimusliku meetodit	Õ1,Õ3,Õ4	Õ5,Õ8,Õ10
Sooviks rohkem kasutada, aga pole aega	Õ4,Õ3,Õ2	Õ9,Õ8,Õ7,Õ6
Ei näe väga kasu uurimuslikul õppel		Õ2

Kõik noored õpetajad kasutavad uurimusliku õpet tihti. Ka kogenud õpetajad Õ5,Õ8,Õ10 kasutavad uurimuslikke ülesandeid ja peavad seda oluliseks osaks geograafia õpetamisel.

Õ5: "Tavaliselt teeme teiste õpetajatega tandemis suure uurimustöö, mis kestab terve kursuse ja see kantakse lõpuks ette."

Õ8, kes õpetab osaliselt ka rahvusvahelise õppekavaga klassides, peab uurimuslikku õpet kasutama lausa kohustuslikus korras. Suurem osa õpetajatest leidsid, et nad ei leia piisavalt aega, et teha rohkem uurimuslikke töid, kuna õppekavas on liiga palju teemasid, mida on vaja käsitleda.

Õ6: "Iga teema juures on tavaliselt ka õpikus välja toodud praktiline töö, mida võiks õpilastega teha, aga meil ei jätku selleks piisavalt aega, muidu peaksin osad teemad vahele jätma."

Õpetajate arusaam uurimuslikust õppest varieerus: mõned arvasid, et see on suur mahukas iseseisev töö, teised mõtestasid seda lihtsamalt.

Õ7: "Tihti on uurimuslikust õppest vale arusaam, arvatakse, et see on ainult üks suur praktiline ülesanne ja iseseisev töö, väga hõlpsasti saab ka kiireid uurimuslike ülesandeid tundidesse siduda. On vaja suurendada arusaama, mis on uurimuslik töö."

(2) Uurimuslik õpe ja huvi tekkimine

Peaaegu kõik küsitletud kinnitasid, et uurimuslik õpe tekitab õpilastes huvi.

Õ1: "Kindlasti tekitab uurimuslik õpe huvi, nad ei saa arugi, et midagi keerulist õpivad."

Õ5: "Mul endal silm särab, kui lähen tundi, ja see nakatab ka õpilasi."

Samas Õ2 ja Õ6 töid välja, et sageli tehakse arvutis lihtsalt praktilised ülesanded kiiresti ära, et oleks tehtud ja tegelikult midagi juurde ei õpita.

(3) Põllumajandusteema juures küsitletavad praktilised tööd

Missuguseid praktilisi töid olete kasutanud põllumajandusteema õpetamisel?

Tabel 17. Põllumajanduse teema juures kasutatavad praktilised tööd

Koodid (Uurimusliku töö viis)	Õpetajad
Intervjuu spetsialistiga	Õ1,Õ3,Õ10
Praktiline töö toidutootmises	Õ3,Õ4,Õ5,Õ7,Õ8,Õ10
Ekskursioon koolist välja/välitöö	Õ1,Õ3,Õ6,Õ8
Arvutipõhine praktiline töö	Õ2,Õ3,Õ4,Õ5,Õ6,Õ7,Õ8,Õ9,Õ10

Põllumajandusteemade õpetamisel kasutas valdav osa õpetajatest arvutipõhiseid töid, mis on lihtsalt kättesaadavad.

Õ5,Õ6,Õ8: kasutan ära Ülle Liiberi loodud põllumajanduse ülesandeid Google Earthiga.

Kolmandik küsitletud õpetajatest kutsusid esinema mõne põllumajanduses töötava inimese.

Õ1: „Ma viisin õpilased kooli lähedal asuvasse mahetallu ja seal päris põllumees jagas oma kogemusi, saime teada mis on mahe ja tavapõllunduse peamised erinevused ja õpilased said samuti korrata varem õpitut.“

Väga palju kasutati praktilisi töid toidutootmise teema õpetamisel, näiteks külmiku inventuuride läbiviimine (Õ7), toidutoodetelt kvaliteedimärkide otsimine (Õ7, Õ10), erinevate rahvuste toitade valmistamine (Õ3, Õ5, Õ8), maitsetaimede kasvatamine (Õ8).

Õ3: „Valmistasime erinevate rahvuste toite, mille käigus lasin õpilastel uurida riikide põllumajandust ja samuti seda siduda rahvastikuga.“

Natuke alla poole vastajaist võttis ette välitöid ja käis ekskursioonidel. Intervjueeritavad Õ2 ja Õ9 väitsid, et linnas on raskem välitöid teha kui maapiirkonnas, samas tuli välja, et pigem teevad just linnakooli õpetajad ekskursioone ja välitöid (Õ3, Õ6, Õ8).

Õ8: „Ma lähen siin samas linnas koolimaja taha ja kaevan lastega augu, et õppida näiteks mullakihte.“

Õ9: „Et võtta ette retk pealinna muuseumidesse, on liiga ajakulukas.“

Kahe kooli puhul olid intervjueeritavate õpetajate seas sama kooli kogenud õpetaja (Õ5, Õ10) ja väiksema staažiga õpetaja (Õ3,Õ7). Koolis, kus mentorõpetaja kasutas palju uurimuslikku õpet, oli ka noorem õpetaja aktiivne ja sidus teooriat põnevate uurimisülesannetega. Teise kooli puhul jällegi vastupidi, kumbki õpetajatest ei kasutanud väga palju uurimuslikku õpet. Peamiste põhjustena toodi välja seda, et selleks pole piisavalt aega või häid näiteid, mille põhjal tunnis uurimuslikke ülesandeid teha.

Õ5 „Teen tandemis oma nooremate kolleegidega ühiseid suuri uurimustöid ja need on alati põnevad ja õpilased on samuti õhinal“.

(4) Uurimuslik õpe ja ainekava arusaamine

Peaaegu kõik õpetajad nõustuvad, et uurimuslik õpe suurendab arusaama geograafiast.

Õ6: "Ikka aitab uurimine asjast aru saamisele kaasa."

Enamus õpetajatest olid ka veendunud, et uurimuslik õpe suurendab ainekava arusaamist, eriti kui siduda teoreetilised teadmised praktilistega.

Õ5: "Kui õpilane saab tunnis õpitud teooria hiljem praktikasse rakendada tekib suurem huvi teema vastu, samuti saadakse aru, kuidas maailm toimib ja asjad on omavahel seotud."

3.2.3. Õpitavate teemade ja õppekava prioriteetide lõimimise olulisus õppekavas.

Magistritöö neljas uurimusküsimus puudutas seda, kuivõrd oluliseks peavad õpetajad geograafia ainekavas olevate erinevate teemade lõimimist (sotsiaalsega lõimimine, pädevustega ja prioriteetidega lõimimine, maailmapildi rõhutamine). (Lisa 1.) Austraalia geograafia õppekavas on iga teema lõimitud õppekava läbivate teemadega (prioriteetide) ja üldpädevustega, mis on tähistatud erinevate sümbolitega (Lisad: joonis 1. ja joonis 2.). Iga teema juures on selgelt välja toodud, kuidas neid läbivaid teemasid ja üldpädevusi õpitavaga seostada.

(1) Lõiming sotsiaalsega

Intervjuus uuriti õpetajatelt, kas Eesti õppekavas võiks geograafia olla rohkem seotud sotsiaalsetega, nagu see on Austraalias.

Peaaegu kõik õpetajad nõustuvad, et geograafia võiks olla sotsiaalsetega rohkem seotud, kuid loodusgeograafia on siiski omal kohal ja selleta meie õppekavas ei saaks. Kõik õpetajad peavad loodusgeograafia tähtsaks osaks geograafia õpetamisel.

Õ7: "Geograafia on lõiming nii loodus- kui sotsiaalteadustest, kuid arvan, et tema täielikult sotsiaalsete alla tõstmine pole hea mõte, kuna pehmeid aineid on kooli õppekavas niigi piisavalt."

Ainult üks õpetaja arvas, et kindlasti peaks geograafia olema ainult loodusteaduste all. Lisaks selgus, et õppides rahvusvahelisel õppekaval võibki juhtuda, et geograafia on klassifitseeritud sotsiaalteadusena.

Õ10: "et niigi on palju sotsiaalseid, jätame geograafia ikka loodusteaduste alla."

Õ8: "Meil rahvusvahelise õppe programmis ongi geograafia juba sotsiaalsete all."

Pooled vastanud õpetajatest pidasid geograafiat väga interdistsiplinaarseks aineks ning arvasid, et seda ainet saab kõikide asjadega siduda: keemia, füüsika, matemaatika või isegi võõrkeeltega.

Õ1: "Ma õpetan ka keemiat ja füüsikat, tihti seon neid ka geograafiaga."

Õ2: "Minu pärast pange geograafia kasvõi võõrkeelte alla, seda ainet saab kõigega siduda."

Väikestes koolides tehti interdistsiplinaarseks koostööks tihti ühiseid töid teiste sotsiaalainete valdkonda kuuluvate ainete õpetajatega.

Õ4: "Ma teen ajaloo õpetajaga koostööd rahvastiku osa õpetamisel, nii saab teemasse rohkem süveneda."

(2) Geograafia lõimimine läbivate teemadega

Intervjuus küsiti õpetajatelt, milliste teemade juures on nemad jätkusuutlikkust oma tundides käsitlenud?

Tabel 18. Teemad, mille juures õpetajad käsitlevad jätkusuutlikkust

Kood (Teema)	Õpetaja
Põllumajandus	Õ2, Õ3, Õ4, Õ5, Õ6, Õ7, Õ9
Kliima	Õ1, Õ6, Õ8
Vesi/hüdro sfäär	Õ2, Õ4, Õ6, Õ7, Õ8, Õ9
Loodusvööndid	Õ2, Õ7
Õhk/atmosfäär	Õ2, Õ7
Muld/litosfäär	Õ1, Õ2, Õ8, Õ9
Rahvastik	Õ1, Õ5, Õ7, Õ9
Majandus	Õ2, Õ4
Metsandus	Õ2, Õ3, Õ9
Tööstus ja maavarad	Õ3, Õ5, Õ6, Õ8, Õ9
Energeetika	Õ3, Õ4, Õ6, Õ8, Õ9
Maakasutus	Õ1, Õ2

Kõik õpetajad ütlesid, et seovad jätkusuutlikkuse teemat läbivalt iga teema juures, va kartograafias.

Õ1: *“Ka kartograafiat saab hiljem kõigi muude teemadega siduda ja sinna sisse tuleb jällegi jätkusuutlikkust ka juurde.”*

Õ2: *„Olen piisavalt kaua olnud õpetajad ja säästva arengu ja jätkusuutlikkuse teema on neil juba ammu olnud tähtsaks osaks õppekavas.”*

Vastustest saab järeldada, et jätkusuutlikkuse põhiväärtus on meie õpetajate jaoks tähtis ja seda lõimitakse sagedasti geograafia õppekavas olevate teiste teemadega.

(3) Maailmapildi loomine ja maailmakesksus

Austraalia õppekava üks põhiprioriteet on Austraalia ja Austraalia seotus Aasiaga.

Kas arvate, et Maailma üldpildi rõhutamine on juba põhikoolis olulisel kohal või nõustute, et euroopakesksus või Austraalia puhul Aasia ja austraaliakesksus on põhikoolis piisavaks?

Tabel 19. Õpetajate arvamus maailma või piirkonna rõhutamisest geograafiatundides

Koodid (Arvamused)	Põhikooliõpetajad	Põhikooli ja gümnaasiumi ning ainult gümnaasiumi õpetajad
Maailmakesksus on oluline	Õ1Õ2Õ4Õ10	Õ3,Õ5,Õ6,Õ9
Euroopa tundmine on vajalik ja tähtis, gümnaasiumis keskendutakse maailmapildi loomisele	Õ10	Õ7,Õ8,Õ9

Intervjuudest selgus, et keskendumine Euroopale ja maailmale ei sõltunud sellest, millises kooliastmes õpetati. Natuke alla poole vastanuist arvasid, et Euroopale keskendumine on mingis etapis hea, neist kaks õpetajat Õ10, Õ9 rõhutasid ka, et maailma üldpilt on geograafias äärmiselt oluline.

Õ9: *„Euroopale keskendumine 9. klassis on hea, sest loob mingid algteadmised, millega gümnaasiumis saab edasi maailmale keskenduda.”*

Õpetajad olid ühel nõul, et me oleme osa Euroopast ja on oluline, kuidas me kuulume ühte maailmajakku – seepärast on oluline seda käsitleda igas kooliastmes. Õpilastele räägitakse, et Euroopa probleemid on ka meie vastutus.

Õ8: Meie probleemid on ka maailma probleemid ning vastupidi.

Valdav osa õpetajatest nõustus, et geograafias on oluline maailmast üldpildi loomine sõltumata kooliastmest.

Õ7: „Juba 7.klassis võiks kogu maailma riike lastele tutvustada, et tekiks suurem ruumi tajuvus.“

Samas toodi välja tõsiasi, et pole piisavalt aega ja ainetunde, et kogu maailma erinevad mandrid ära õpetada, juba selle tõttu peab keskendumas ühele maailmajaole.

(4)Vähemusrahvused ja erinevate rahvaste lõimumine geograafiaõpingutes

Austraalia õppekava üldine prioriteet on ka aborigeenide ja Torrese väina saarte elanike kultuur ja ajalugu.

Kui palju seovad Eesti geograafiaõpetajad oma tundides rahvuste teemat ja tutvustavad meie vähemusrahvusi?

Tabel 20. Rahvastikuteemade õpetamine geograafiatundides

Koodid (Arvamus)	Õpetajad
Rahvastiku teemat on piisavalt	Õ2,Õ3,Õ5,Õ6,Õ9
Rahvuste teemat võiks rohkem õpetada ja lõimida, et õpilane saaks maailmast paremini aru.	Õ2,Õ4,Õ7,Õ8,Õ10

Õpetajad jagunesid oma arvamustelt täpselt pooleks: pooled arvasid, et meie õppekavas on rahvuste teemat piisavalt käsitletud, teine pool arvas, et seda võiks rohkem olla. Need, kes leidsid, et meil on piisavalt sellele teemale rõhku pandud, arvasid, et kunstlikult selle teema sissetoomine oleks väär. Samuti väideti, et teistes sotsiaallainetes käsitletakse eri rahvuste teemat piisavalt.

Õ6: rahvastiku teemasid on teistes sotsiaallainetes piisavalt ja pole enam vaja rõhutada.

Õpetajad, kes tundsid, et meil võiks rohkem rahvuste teemast rääkida ja seda teemadesse lõimida, hindasid oluliseks paremat arusaama maailmast kui tervikust.

Õ8: „Õpilased, kes saavad aru miks meil näiteks on Peipsi ääres Vene külad ja Lääne-Eestis Rootsi külade nimed, on tolereerivamad ja laiema silmaringiga, seda on oluline õpetada.”

Õ7: „Tänases internetimaailmas on rassismikonfliktidel lihtne tekkida. Kui lastel on rohkem teadmisi rahvaste eripärade kohta, siis on neil suurem arusaam kogu maailmast ning tekib vähem konflikte.”

Valimisse kuulusid ka kaks geograafiaõpetajat piiriäärsest koolist, kellest mõlemad õpetavad keelekümbelse klassides. Nemat pidasid rahvaste õpetamise osa äärmiselt tähtsaks. Samuti arvas seda väikeses maakoolis õpetav õpetaja Õ4.

Õ7: „Õpetades ka keelekümbelseklassidest tulnud õpilastele geograafiat, arvan, et rahvaste teemat peaks alustama juba varases eas, hiljem enam arvamusi ei muuda.”

Õ4: „Rahvaste teemasid peaks varem juba hakkama käsitlema, et õpilastes kasvatada tolerantust erinevate riikide kodanike suhtes, näiteks venelased, et nad saaksid aru, miks meil neid palju on ja, et see pole halb ja on ajalooliste sündmustega seotud.”

Lõimimine paistis uuringus osalevate geograafiaõpetajate jaoks taas ühe väga olulise teemana. Peamiselt püütakse erinevaid teemasid lõimida kas teiste loodusainetega või koostöös sotsiaalsainete õpetajatega. Jätkusuutlikkus on oluline väärtus, mida käsitletakse praktiliselt iga teema juures, samuti pidasid õpetajad oluliseks õpetada maailmast lähtuvalt ning siduda õpetatavat globaalsel skaalal.

4. Arutelu ja järeldused

Magistritöö eesmärkideks oli selgitada välja, mille poolest erinevad ja sarnanevad õppekavad (sh geograafia ainekavad) Eestis ja Austraalias ning uurida ja analüüsida Eesti geograafiaõpetajate arvamusi seoses geograafia ainekava erinevate aspektidega.

1) Millised on Eesti ja Austraalia geograafia ainekavade peamised sarnasused ja erinevused?

Nii Eestis kui ka Austraalias alustatakse geograafia õppimist 7. klassist, suurem erinevus tuleb gümnaasiumi tasemele, kus Eestis on geograafia kohustuslik õppeaine, Austraalias aga vabalt valitav. Mõlema riigi õppekavas on ained jagatud ainevaldkondadesse – Eestis on geograafia loodusvaldkonnas (va üks gümnaasiumi kursus), Austraalias aga sotsiaalsainete all.

Austraalia õppekava (sh geograafia ainekava) on veebipõhine, Eestis põhineb õppekava kahel riiklikul õppekava dokumendil. Ainekava ülesehitus ehk disain on Eestis puhul lühike ja konkreetne ning oluliseks on saavutatavad õpiväljundid. Austraalias on ainekava põhjalikumalt esitatud, aines jaguneb kaheks osaks: 1) teadmised ja arusaam ja 2) geograafiline uurimisoskus.

Austraalia geograafia ainekavas, mis on põimitud pädevuste ja läbivate teemadega, on oluliselt vähem teemasid kui Eesti geograafia ainekavas, kus teemad korduvad läbi mitme kooliastme. Austraalia geograafia ainekava on üles ehitatud uurimuslikul meetodikal, Eesti oma on aga väljundipõhine. Austraalia geograafias antakse hinnangud õpimappidele, mille õpilased kursuste jooksul kirjutavad, Eestis on kursuse lõpus arvestus, mida hinnatakse 5-palli skaalal.

2) Milline on õpetajate suhtumine õppekavasse ja selle eri aspektidesse?

Intervjuude vastuste põhjal võib järeldada, et meie õpetajad peavad Austraalia geograafia ainekava esitlust liiga täpseks, mis võtab ära õpetaja loovuse tundide planeerimisel. Üllatuslikult pidasid näited ja ettekirjutusi vajalikuks uuringus osalevate õpilaste seas pigem pikema staažiga õpetajad. Enamik uuringus osalenud õpetajatest arvas, et erinevalt Austraalia õppekavast peaks gümnaasiumis geograafia olema kohustuslik. Põhjusteks toodi maailmapildi avardamist ja seoste mõistmist ning analüüsioskuste arendamist, seda just gümnaasiumiastmes. Siiski oli neidki õpetajaid, kelle arvates võiks Eestiski olla geograafia gümnaasiumis valikaine, et iga õpilane saaks ise valida, milliseid õppeaineid tal tulevikus vaja läheb.

Suurem osa uuringus osalenud õpetajatest arvasid, et geograafia ainekavas võiks olla vähem teemasid nagu Austraaliaski, mis annaks võimaluse pikemalt teemasse süveneda, teha rohkem uurimuslikku õpet ning kasutada elulisi näiteid. Tulemused haakuvad 2014. aastal tehtud õppekava uuringuga, kus leiti samuti, et teemade suur maht ainekavas ei lase piisavalt süveneda õppekava muudele aspektidele (Viirpalu, Krull, Mikser, 2014). Veel selgus, et valdav enamus küsitletuist pidasid parimaks viisiks hinnata geograafia kursuse läbimist nii iseseisvate praktiliste tööde kui ka kontrolltööde põhjal. Pelgalt hinnangute andmist õigeks ei peetud. Väiksema staažiga ja nooremad õpetajad olid rohkem seda meelt, et hinnata ühe teema juures ainult iseseisvaid töid ja jätta kontrolltöö üldse ära, ning siis järgmise teema juures hinnata kontrolltööd. Järjekult võib öelda, et uue põlvkonna õpetajad on muutustele avatud, ja nii saavad peatselt kõik õpilased võrdsed võimalused oma tugevuste näitamiseks, mis on ka kogu Eesti õppekava eesmärgiks, et iga õpilane saaks endale sobival meetodil õppida (Elukestva õppe strateegia 2020, 2014).

3) Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad uurimuslikku õpet ja kui palju nad seovad õpitavat eluliste näidetega?

Intervjuudest tuli välja, et uuringus osalenud geograafiaõpetajad suhtuvad uurimuslikku õppesse enamjaolt positiivselt ja kasutavad seda läbivalt erinevate teemade juures. Samuti nõustus enamik neist, et uurimuslik õpe aitab tõsta huvi geograafia vastu ja suurendada ainest arusaamist. Uuringu tulemused näitasid ka, et väiksema kogemustepagasiga noored õpetajad kasutasid tihti uurimuslikku õpet ja arvasid, et see teeb õpetamise põnevamaks ning mitmekülgsemaks. Suurem osa õpetajatest leidis, et tahaksid teha tundides rohkem uurimuslikke töid, aga selleks puudub piisav aeg, ressursid, või ei jõua õpilasi ette valmistada koolieksamiks. Sama leidsid õpetajad ka 2016. aastal läbiviidud uuringus (Silm *et al.*, 2016). Üheks variandiks oleks vähendada ka Eesti õppekava ainelist mahtu, et tundides saaks kasutada rohkem uurimuslikku õpet, mis aitaks tekitada ainest parema arusaamise ning suurendaks õppemeetodite varieeruvust, et sobida kõikide õppijate jaoks ja saavutada viimase õppekava muudatuse, elukestva õppestrateegia rakendamise eesmärk.

4) Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad õpetavate teemade lõimimist?

Intervjuudest selgus, et enamik uuringus osalenud õpetajatest arvas, et Eestis võiks geograafia olla rohkem seotud sotsiaalainete valdkonnaga, nagu see on Austraalia õppekavas.

Uuringus osalenud geograafiaõpetajad seovad jätkusuutlikkuse käsitlemist geograafia eri teemadega ning pidasid seda iseenesestmõistetavaks ja oluliseks.

Uuringus osalenud geograafiaõpetajad arvasid, et ka Eesti õppekavas võiks rohkem rõhutada meie erinevaid vähemusrahvusi, et säilitada kultuuri ja ajalugu.

Mõlemate riikide geograafia ainekavas on sarnasusi, kuid peamiseks erinevuseks on ainekava esitluse konkreetsus, nõuded praktiliste tööde kasutamise osas ning erinevused hindamistavades.

Austraalia õppekava on justkui täitmas juba neid eesmärgi, mida nõuab elukestva õppe strateegia 2020 (2014), nii võib väita, et Eesti õppekava loomisel oleks Austraalia ainekavast kahtlemata palju õppida.

Arvestades, et Eesti õppekavade ja seega ka ainekavade viimane areng on elukestva õppe strateegia, siis võiks Eesti õppekavad (sh geograafia) muutuda praktilisemaks ja mitmekesisemaks ning vabamaks, et anda igale õpilasele võimaluse neile sobival viisil õppida. Ka õpetajate küsitluses tuli välja, et võiks vähendada Eesti geograafia ainekava mahtu, et saaks kasutada rohkem erinevaid õppemeetodeid ja selle läbi muuta ka hindamise tavasid. Järelikult on õpetajad muutusteks osaliselt valmis ja pooldavad neid. Samas leidis ka arvamusi, et ka tänane õppekava on hea ja sobiv.

Uuringus oleks võinud uurimusküsimused luua enne õpetajate intervjuude läbiviimist, et saavutada paremad tulemused. Edaspidistes uurimustes oleks variant uurida õpetajate arvamusi ka kvantitatiivsel meetodil, kaasates uuringusse rohkem õpetajaid. See annaks esinduslikke tulemusi, et saadud sisendi põhjal geograafia ainekava põhjalikult uuendada.

Kokkuvõte

Et saavutada õppekavade (sh geograafia ainekavade) eesmärgid, on oluline järgida ainekava koostamise erinevaid aspekte (ainekava ülesehitus ja ettekirjutused, õppekava maht e teemade arv, õppemeteoodika varieeruvus, läbivate teemade lõimimine, hindamistavad). Need aspektid on ajas muutuvad ning sõltuvad ka õpetajate vahetust praktikast. Viimane muutus õppekavade eesmärkides on elukestva õppe strateegia (2014) rakendamine, mille eesmärkideks on rajada mitmekesised õpitingimused ning jõuda kõigi õpilasteni. Samuti on üheks strateegia eesmärgiks suurendada õpilaste eluliste ja praktiliste oskuste arendamist. Samas on Eesti õppekava viimane põhjalik versioon aastast 2011. Austraalias tehti suurem muutus geograafia ainekavas läbi 2014. aastal, kui lisati uurimusliku õppe kasutamise nõue ning hindamine muutus kuni põhikooli lõpuni hinnanguliseks.

Et selgitada välja, millised on õpetajate hoiakud seoses õppekavade eri aspektidega ning koguda inspiratsiooni õppekava uuendamiseks ka teiste, võrreldavate riikide praktikast, uuriti käesolevas töös, mille poolest sarnanevad ning erinevad Eesti ja Austraalia geograafia ainekavad, ning uuriti ka Eesti geograafiaõpetajate hoiakuid seoses geograafia ainekava eri aspektidega, kogudes väärtuslikku sisendit õppekava kasutatavalt professionaalidelt.

Lähtuvalt eesmärgist püstitati järgmised uurimusküsimused:

1. Millised on Eesti ja Austraalia geograafia ainekavade peamised sarnasused ja erinevused?
2. Milline on õpetajate suhtumine geograafia ainekavasse ja selle eri aspektidesse?
3. Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad uurimuslikku õpet ja kui palju seovad nad õpitavat eluliste näidetega?
4. Kuivõrd oluliseks peavad õpetajad geograafia ainekavas olevate teemade lõimimist tundides?

Austraalia ja Eesti ainekavade ülesehitus on üsna erinev.

Austraalia geograafia ainekava on läbipõimitud õppekava üldprioriteetide ja pädevustega, jagunedes mitmeks osaks. Aine sisuosa jaguneb omakorda kaheks: 1) teadmised ja arusaam ning 2) oskuste arendamine. Lisaks antakse ka täpsed ettekirjutused, kuidas neid eesmärke saavutada. Eesti geograafia ainekavas on sisu lühike ja sisaldab samuti läbivaid teemasid, nende seas elukestev õpe, karjäär ja jätkusuutlikkus, kuid ainekava sisus neid nii ei rõhutata nagu Austraalia geograafia ainekava puhul.

Austraalia geograafia õppekavas on oluliselt vähem teemasid kui Eesti ainekava nõuab. Eesti ainekava on väljundipõhine ja suur rõhk pannakse õpiväljunditele. Ka Austraalias on olulised saavutusstandardid, kuid tähtsamaks on uurimusliku õppemeetodi kasutamine. Hindamine on Austraalia põhikooliastmes kujundlik, Eestis hinnatakse 5-palli skaalal.

Õpetajatega tehtud uuringus selgus, et enamus vastanuist arvas, et geograafia võiks olla rohkem seotud sotsiaalnevaldkonnaga, et õpilased oskaksid luua seoseid geograafia ja päris elu vahel. Arvati ka, et võiks geograafiat rohkem siduda erinevate rahvuste õppimisega ja luua maailmapilti juba noorematest klassidest.

Kõik uuringus osalenud õpetajad nõustusid, et uurimuslik õpe aitab suurendada arusaama geograafiast. Enamasti nõustuti ka, et Eesti geograafia õppekava sisaldab liiga palju teemasid, et kasutada piisavalt uurimuslikku metoodikat. Vabamat hindamissüsteemi pooldasid pigem nooremad õpetajad ja peaaegu kõik õpetajad pooldasid kombineeritud hindamist kursuse jooksul, kus hinnatakse nii iseseisvaid töid kui ka kontrolltöid.

Mõlema riigi õppekavad liiguvad vabama ja holistilisema õppekava suunas, mis annaks õpilastele praktilised oskused, ja oleks mitmekülgsed õpimeetoditega, et iga õpilane saaks endale parimal viisil õppida. See on ka elukestva õppe eesmärk, mida Eesti õppekava püüab rakendada. Austraalia õppekavas on häid näiteid, et õppekava rohkem eluliseks ja praktiliseks muuta, järelkult saaks nende ainekava olla osaliselt meie õppekava loomisel eeskujuks.

Intervjuudes selgus, et ollakse endiselt mõningal määral ainekava kitsastes raamides kinni, kuid kasutatakse mitmesugust õppemetoodikat. Õpetajad on üsna avatud erinevatele ideedele ning ainekava arendamisele. Seega võiks õpetajate arvamuste põhjal muuta ainekavasid, et need oleksid ajakohased ning kooskõlas ühiskonna "vajadustega".

Kasutatud kirjanduse loetelu

Australian curriculum, Assessment and Reporting Authority, ACARA. (2021).

Overview

Australian curriculum, Assessment and Reporting Authority, ACARA. (2021). F-10 curriculum, Geography, <https://www.australiancurriculum.edu.au/f-10-curriculum/humanities-and-social-sciences/geography/>

Australian curriculum, Assessment and Reporting Authority, ACARA. (2021). Senior Secondary curriculum, Geography, <https://australiancurriculum.edu.au/senior-secondary-curriculum/humanities-and-social-sciences/geography/>

Australian curriculum lessons,

<https://www.australiancurriculumlessons.com.au/wp-content/uploads/2015/07/Geography-Unit-Plan-Liveability.pdf>

Booth, S., Allen, B. Cowan, E. (2017). *More than the Curriculum: Teaching for Reconciliation in Western Australia.* International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education (IJCDSE), 8(2), 3123-3130.

Espinosa, L., Soto, S. (2015). *Curriculum development and its impact on EFL education in Ecuador.* Machala, Ecuador. Universidad Técnica de Machala.

Gümnaasiumi riiklik õppekava (GRÕK). (2011). Riigi Teataja I, 14.01.2011, 2. <https://www.riigiteataja.ee/akt/123042021011> (04.03.-01.06.2021).

Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Koostöö Kogu, Eesti Haridusfoorum. (2014). *Eesti elukestva õppe strateegia 2020.* Tallinn.

Highschool Australia. (2021). Anne Stewart, Brisbane QLD, Australia <https://www.high-school-australia.com/australian-school-calendar/>.

Horlacher, R. (2018). *The same but different: the German Lehrplan and curriculum*, Journal of Curriculum Studies, 50(1), 1-16.

Kreitzberg, P. (2006). Õppekava koostamine on kompromisside otsimise kunst. Riigikogu toimetised (RiTo), 14, 38-43.

Krull, E. (2020). *Õppekava koostamise lähtealused: teooria ja praktika*. Tartu Ülikool. Tartu ülikooli kirjastus,

Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.

Läänemets, U. (2004). *Õppekavateooriast, -praktikast ja teoretiseerimisest*. Haridus 8(04), 7-10.

Läänemets, U. (2016). *Content development for Estonian General Comprehensive Schools: context, curricula and school practice 1991-2016*. Education Reform in Comprehensive School Education Content Research and Implementation Problems, 53-61

Läänemets, U., Kalamees-Ruubel, K. (2013). *The Taba-Tyler Rationales*. Journal of the American Association for the Advancement of Curriculum Studies, 9, 1-12.

Maude, A., (2014). *Developing a national geography curriculum for Australia*. International Research in Geographical and Environmental Education, 23(1), 40-52.

Mitchell, B. (2016). *Curriculum Construction and Implementation*. International Journal of Liberal Arts and Social Science, 4(4), 45-56.

Null, W. (2017). *Curriculum: From Theory to Practice, second edition*. Lanham. Rowman and Littlefield.

OECD. (2015). *Education at a Glance 2015: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris

Ornstein, A., Hunkins, F. (2009). *Curriculum Design*. Curriculum: Foundations, Principles and Issues, 5, 181-206.

Pedaste, M., Mäeots, M., Siiman, L., Jong, T., Riesen, S., Kamp, E., Manoli, C., Zacharia, Z., Tsourlidaki, E. (2015). *Phases of inquiry-based learning: Definitions and the inquiry cycle.* Education Research review, 14, 47-61.

Pinar, W. (2004). *What is curriculum theory?*. New york. Routledge.

Preston, L., Harvie, K., Wallace, H. (2015). *Inquiry-based Learning in Teacher Education: A Primary Humanities Example.* Australian Journal of Teacher Education, 40(12), 72-85.

Põhikooli riiklik õppekava (PRÕK). (2011). Riigi teataga I, 14.01.2011, 1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/123042021010> (04.03-01.06.2021)

Põhikooli ja gümnaasiumi seadus (PGD). (2010). Riigi Teataja I, 09.06.2010, 41. <https://www.riigiteataja.ee/akt/123042021010> (05.15.- 31.05.2021)

Rao, N.J. (2020). Outcome-based Education: An Outline. Higher Education for the Future, 7(1), 5-21.

Richmond, W. (2018). *The School Curriculum*. London. Routledge.

Ross, A. (2000). *Curriculum: Construction and Critique*, London, Falmer press.

Rutiku, S., Valk, A., Pilli, E., Vanari, K. (2009). *Õppekava arendamise juhendmaterjal*. Sihtasutus Archimedes

Sellami, K. (2018). *Curriculum and Instructional Design At a Glance*. Academia.edu

Silm, G., Tiitsaar, K., Pedaste, M.; Zacharia, Zacharias, C.; Papaevripidou, M. (2017). *Teachers' Readiness to Use Inquiry-based Learning: An Investigation of Teachers' Sense of Efficacy and Attitudes toward Inquiry-based Learning.* Science Education International, 28(4), 315-325.

Veemaa, J., Jauhiainen, J. S. (2016). *Geography and history education in Estonia: processes, policies and practices in an ethnically divided society from the late 1980s to the early 2000s.* Fennia - International Journal of Geography, 194(2), 119-134.

Viirpalu, P., Krull, E., Mikser, R. (2014). *Investigating Estonian Teachers' expectations for the General Education Curriculum.* Journal of Teacher Education for Sustainability, 16(2), 54-70.

Walker, D. (1971). *A Naturalistic Model for Curriculum Development.* School Review, 80 (1), 51-65.

Young, M., (2014). *Curriculum theory: What it is and why it is important.* Cadernos de Pesquisa, 44(151), 191-20.

Summary

„Comparison of Estonian and Australian geography curriculum and opinions of Estonian geography teachers on different aspects of geography curricula.”

Teele Tuuling

In order to achieve the aims of curriculum (incl. Geography curriculum), it is important to follow various aspects of curriculum preparation (curriculum structure and prescriptions, curriculum volume, number of topics, variability of teaching methodology, integration of cross-curriculum topics, assessment practices). These aspects change over time and also depend on the direct practice of teachers. The latest change in curriculum in Estonia was the implementation of the Lifelong Learning Strategy (2014), which aims to create diverse learning conditions and reach out to all the students. Also, one of the goals of the strategy is to increase the development of students' life and practical skills. At the same time, the latest solid version of the Estonian curriculum is from 2011. In Australia, a major change was made in the geography curriculum in 2014, when the requirement to use inquiry-based learning and formative assessment were added into the curriculum.

In order to find out teachers' attitudes towards different aspects of curriculum and to gather inspiration for curriculum renewal from other countries, the aim of this study was to examine the similarities and differences between Estonian and Australian geography curriculum and to analyse input about different aspects of curriculum from professionals using the curriculum.

Research questions:

1. What are the main similarities and differences between the Estonian and Australian geography curricula?
2. What is the teachers' attitude towards different aspects of geography curriculum?
3. In what extent do teachers value inquiry-based learning method and how much do they relate to real-life examples in their lessons?
4. How much do teachers use integration of topics in the geography lessons, and what they think about it?

The structure of the Australian and Estonian curriculum is quite different. The Australian Geography Curriculum has cross-curriculum priorities and general capabilities tied into curriculum plan. Geography curriculum is divided into several parts. The content part of the subject is divided into two bands: 1) Geographical knowledge and understanding and 2) Geography inquiry and skills. In addition, precise instructions are given on how to achieve

these goals. The content of the Estonian geography curriculum is short and also includes cross-curriculum topics, including lifelong learning, career choices and sustainability, but the content of the curriculum does not emphasize them as much as in the case of the Australian geography curriculum.

The Australian geography curriculum has significantly fewer topics than required by the Estonian curriculum. The Estonian curriculum is outcome-based and great emphasis is placed on learning outcomes. Achievement standards are also important in Australia, but most important is using inquiry-based teaching methods. Assessment is formative at the basic level in Australia, in Estonia it is assessed on a 5-point scale.

A survey of teachers found that the majority of respondents thought that geography should be more connected with social sciences so that students could make connections between geography and real life. It was also thought that geography should be more integrated to the study of different nationalities and it is important to create a worldview already in the younger grades.

All teachers in the study agreed that inquiry-based learning helps to increase understanding of geography. It was also mostly agreed that the Estonian geography curriculum contains too many topics to use various teaching methodology. Younger teachers were more in favor of a formative assessment system, and almost all teachers were in favor of combined assessment style, which assesses both independent work and tests.

Curriculums in both countries are moving towards a more holistic curriculum approach that provides students with practical skills and with diverse learning methods so that each student can learn in the best way possible. This is also the goal of lifelong learning strategy, which the Estonian curriculum seeks to implement. There are good examples in the Australian curriculum to make the curriculum more real and practical, so their curriculum can be a great example model for creation of new curriculum in Estonia in some parts.

Teachers are quite open to different ideas and curriculum development. Thus, based on teachers' opinions, curriculum could be changed to be up-to-date and in line with the "needs" of society.

LISAD

Lisa 1. Intervjuuküsimused

1. a) Mis on lühidalt teie jaoks õppekava?

b) Kas eelistate rohkem järgida, mis on õppekavas ette kirjutatud või pigem õpetate nii nagu ise soovite ja õpilased tahaksid ning lähenete tundidele loominguliselt?

2. Austraalias kuulub geograafia sotsiaalteaduste alla ja on kõigile kohustuslik põhikooli astmes (7-10 klass). Gümnaasiumis on geograafia valikaineiks.

a) Kas meilgi võiks geograafia senisest rohkem olla seotud sotsiaalainetega?

b) Kas ka meil võiks geograafia gümnaasiumis olla vabatahtlik? Kui jah, siis miks?

3. Geograafia õpetamisel Austraalias on suur rõhk uurimuslikul õppel: õpilased peavad esitama uurimisküsimusi, planeerima uurimust, koguma andmeid, neid analüüsima ja esitama. Kohustuslikud on välitööd, näiteks kaardistavad piirkondi ja tõlgendavad erinevaid andmeid ja ruumilisi jaotusi ning kasutavad erinevaid tehnoloogiaid ruumilisuse õppimiseks (ACARA, 2021).

a) Kui sageli kasutate teie geograafia tundides uurimuslikku õpet (st uurimisküsimuse esitamine, oma andmete kogumine, töötlemine jne)?

b) Kas uurimuslik õpe aitab õpilastes suuremat huvi tekitada?

4. Eestis on geograafia õppekavas igale teemale lühidalt etteantud, missugused on taodeldavad õpitulemused, milline on õppesisu, põhimõisted ja soovituslikud praktilised tööd ning IKT rakendamine teema juures (PRÕK, 2011). Austraalias geograafia õppekavas koosneb juba õppekava sisu kahest osast 1) teadmised ja mõistmine 2) uurimine ja oskused. Esimeses annab õppekava juhised, kuidas teooriat õpetada ja teine osa keskendub uurimuslikule õppele, andes selleks konkreetsed ja põhjalikud juhised (ACARA, 2021).

a) Kas selline sisu lahtimõtestamine hõlbustab õpetamist, või pigem tekitaks liigse ettekirjutuse, mida peab tunnis tegema? (Lisad: joonis 4)

b) Miks?

5. Austraalia õppekava nõuab iga teema sidumist eluliste näidetega. 9. klassis kui õpitakse bioome, siis käsitletakse ka toidutootmisega seotud probleeme. Õpilased peavad andmeid koguma mingil toidutootmisega seotud teemal. Et probleemi mõista, tuleb neil teha vaatlusi, sh pildistada, läbi viia küsitlusi ja intervjuusid või teha eksperimente lähiümbruse

toidutootmisega seotud probleemidest. Andmed töödeldakse ja tulemused esitletakse ning nende üle arutletakse tunnis. Sellised konkreetsed soovitusel õppemeetoditele on toodud välja õppekavas.

a) Kuidas suhtute sellesse, et õppekavas on juba kirjas soovituslikud õpimeetodid?

b) Milliseid elulisi näiteid koos praktiliste tegevustega olete ise põllumajanduse ja toidutootmise teemalistes tundides kasutanud?

6. Austraalias õpetatakse 7. klassi geograafias vaid kaht teemat: vesi maailmas ja ruum/keskkond meie ümber ja selle elamiskõlblikkus, kuid kõike väga põhjalikult (kumbagi u 15 tundi), lõimitult ja uurimuslikult. Näiteks soovituslik kava ruumi ja selle elamiskõlblikkuse kohta koos õpitegevustega (Australian curriculum lessons,

<https://www.australiancurriculumlessons.com.au/wp-content/uploads/2015/07/Geography-Unit-Plan-Liveability.pdf>)

1) Vesteldakse Austraalia kui riigi teemal.

2) Tehakse ise riigi pass ja õpitakse selle tähendust.

3) Uuritakse maailma riike üldisemalt.

4) Ajurünnak teemal: "Miks on Austraalias hea elada?"

5) Arutletakse, mis riikides on õpilased käinud ja tehakse nendest riikidest andmekogu, mida analüüsitakse.

6) Võrdlemisoskuste arendamiseks loetakse läbi uurimus Maroko kohta ja võrreldakse sealseid elamistingimusi Austraalia oludega.

7) Kaardistamisoskuste arendamiseks joonistavad õpilased ise riikide kaarte.

8) Loomingulisuse arendamiseks tuleb õpilastel riikide teemaline mäng välja mõelda.

9) Kogu teema lõpuks peab enda valitud riigi kohta koostama referaadi ja see esitada.

a) Kas meilgi võiks õpetada vähem teemasid, aga pikemalt ja põhjalikumalt nii nagu Austraalias.

b) Miks nii arvate?

7. Austraalia õppekava üheks prioriteediks on aborigeenide ja Torrese väina saarlaste ajalugu ja kultuurid. Neid rõhutatakse juba 7. klassi geograafia tundides, kus vee teema õpetamisel rõhutatakse vee majanduslikku, kultuurilist, spirituaalset ja esteetilist väärtust sealhulgas aborigeenide ja Torrese väina saare elanike näitel. Kogu geograafia õppekava sisaldab iga teema puhul lõimingat Torrese väina saarte elanike ja aborigeenidega. Eesti õppekava üheks

prioriteediks on kultuuripädevuse loomine ja seda on põimitud näiteks 9. klassi geograafiasse, kus õpetatakse Eesti erinevaid vähemusrahvusi.

a) Kas Eesti kooligeograafias võiks ka rohkem rõhutada Eesti enda geograafilistele eripäradele, näiteks läbivalt vähemusrahvuste lisamine teemadesse või näiteks põimida igasse teemasse?

b) Miks nii arvate?

8. Teiseks põhiväärtuseks Austraalia õppekavas on õpetada Aasia geograafiat ja Austraalia seotust Aasiaga. Näiteks juba 7. klassi vee osa õpetamisel läheb põhirõhk Aasia vee uurimisele ja selle kaudu vee tähtsuse seletamisele. Eesti põhikooli õppekavas rõhutatakse Euroopat ja Eestis sõltuvust sellest, samas on mõlema õppekava puhul oluline ka kogu maailma üldpilt, näiteks 8nda klassi bioomide õpetamisel räägitakse kogu maailmast.

a) Kas arvate, et Maailma üldpildi rõhutamine on juba põhikoolis olulisel kohal või nõustute, et euroopakesksus või Austraalia puhul Aasia ja austraaliakesksus on põhikoolis piisavaks?

b) Miks?

9. Austraalia õppekavas on üheks põhiväärtuseks ka jätkusuutlikkus ja seda on õppekavas pidevalt märgitud ning läbivaks teemaks iga õpetatava osa juures. Samuti on Eesti õppekava üheks põhiväärtuseks jätkusuutlikkus.

a) Milliste teemade juures olete teie jätkusuutlikkust oma tundides käsitlenud?

b) Kas selline organiseeritud õppekava esitus nagu on Austraalias aitaks teil jätkusuutlikkust teemadesse siduda? (Vaata joonis. 4)

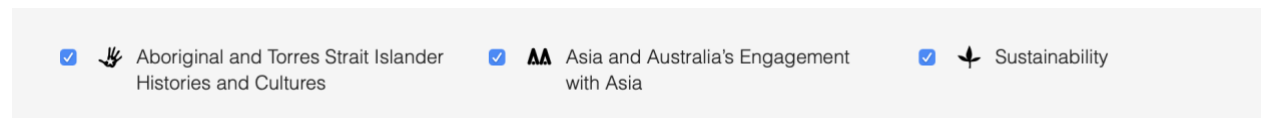
10. Eestis on tavaline, et iga teema lõpus tehakse kontrolltöö teadmiste ja oskuste kontrollimiseks. Austraalias tuleb õpilastel kogu õppeprotsessi jooksul koostada õpimapp praktilistest ja iseseisvatest töödest ja see esitada, millele õpetaja annab hinnangu.

a) Kas eelistaksite õpetamisel rohkem panustada õpilaste iseseisvale tööle nagu Austraalias või siiski teadmiste edastamisele ja nende kontrollimisele nagu meil?

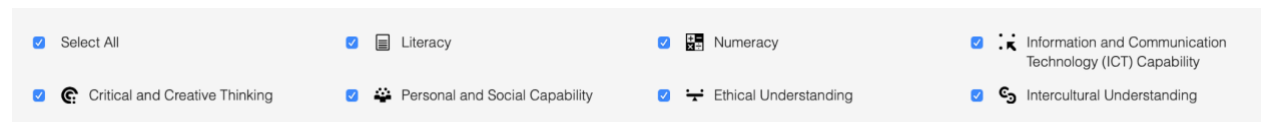
b) Palun põhjendage oma eelistust.

11. Kas te arvate, et uurimuslik õpe nagu Austraalias aitab suurendada õpilaste hulgas üldist arusaama geograafiast? Miks?

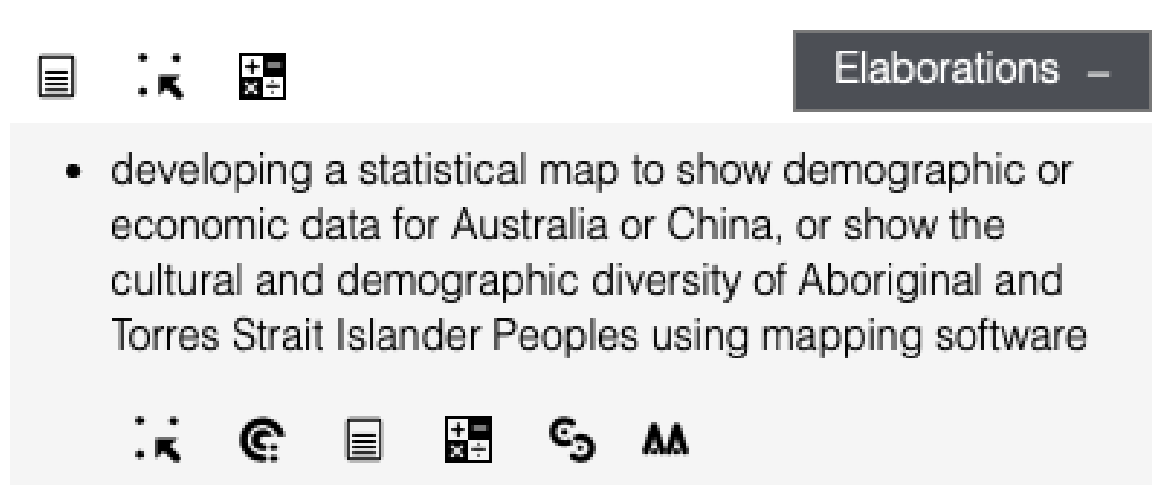
Lisa 2. Väljavõte Austraalia õppekavast

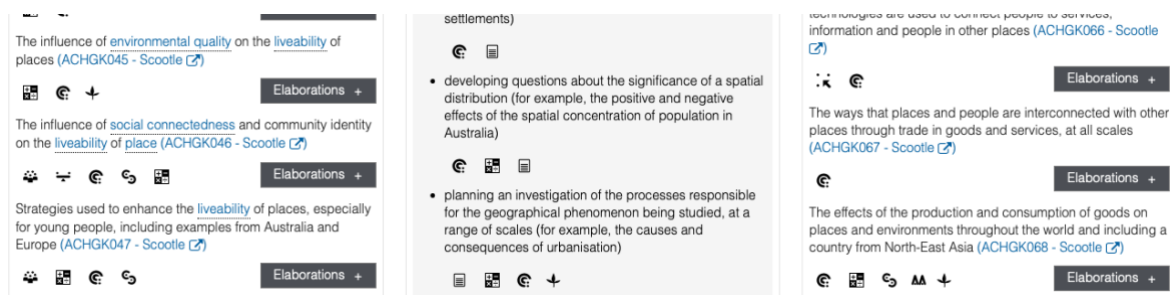
Joonis 1. Austraalia õppekava üldprioriteetidid (ACARA, 2021)

Joonis 2. Austraalia õppekava üldpädevused (ACARA, 2021)

Joonis 3. Näide kuidas, Austraalia õppekavas sümboleid kasutatakse (ACARA, 2021)

Joonis 4. Austraalia geograafia 7.8.9. klassi õppekavas on seotud jätkusuutlikkust erinevatesse teemadesse. (ACARA, 2021)

Lisa 3 Intervjuudes osalenud õpetajad kriteeriumide kaupa

	Eriala	Õpetaja kogemus	Õppeaste, kus õpetatakse	Kooli tüüp
Õ1	Geograafia+pedagoogika	<5 aastat	põhikool	maakool
Õ2	Geograafia- ja bioloogia	>5 aastat	põhikool	erakool
Õ3	Geograafia ja bioloogia	<5 aastat	põhikool ja gümnaasium	linnakool
Õ4	Eripedagoogika ja geograafia ja informaatika	<5 aastat	põhikool	Maakool, mis on seotud erivajadustega lastega
Õ5	Biogeograaf+pedagoogika	>5 aastat	gümnaasium	linnakool
Õ6	Loodusgeograafia+pedagoogika	>5 aastat	põhikool + gümnaasium	linnakool
Õ7	Geograafia + pedagoogika	>5 aastat	põhikool + gümnaasium	Väikelinna kool
Õ8	Bioloogia ja geograafia	>5 aastat	põhikool+gümnaasium	Linnakool + IB õppekavaga rahvusvaheline õpe
Õ9	Mitme aine õpetaja	>5aastat	gümnaasium	Väikelinna kool
Õpetaja 10	Hüdrobioloogia + loodusteaduste õpetaja	10-20 aastat	põhikool	Väikelinna kool

Lisa 4 Eesti ja Austraalia koolisüsteemide võrdlus (GRÕK 2011; ACARA, 2021)

	Eesti	Sarnasused	Austraalia
Koolikohustus	1.klass kuni 9nda klassi (Põhikooli) lõpuni või kuni 17 aastaseks saamiseni. Eelkool on vabatahtlik Aastas on keskmiselt 175 koolipäeva (OECD, 2016)	Põhikool on kohustuslik Gümnaasium on vabatahtlik	K-10. 6 aastaselt kuni 10. klassi(põhikool) lõpuni. Eelklass on kohustuslik Aastas on keskmiselt 196 koolipäeva (OECD, 2016)
Õppeaasta	Kooliaasta algab septembri alguses ja kestab juuni keskpaigani. Suvevaheaeg kestab kuni 12 nädalat		Kooliaasta algab Jaanuari lõpus ja kestab Detsembri keskpaigani. Suvevaheaeg kestab tavaliselt 6 nädalat, ja lisaks on iga perioodi vahel on 2 nädalat puhkust. (HighschoolAustralia ..., 2021)
Ainevaldkonnad	Eesti keel ja kirjandus, võõrkeeled, matemaatika, Loodusained, sotsiaallained, kunstained, tehnoloogia, kehaline kasvatus	Sarnane, emakeel on erinev.	Inglise keel, matemaatika, loodusteadused, tervis ja kehaline kasvatus, humanitaarteadused ja sotsiaalteadused, kunst, tehnoloogiad ja võõrkeeled.
Õppekava tüüp	Väljundipõhine	Mõlema puhul	Uurimuslik õppekava

	õppekava	põhikooli ja gümnaasiumi õppekavad eraldi	
Hindamine	Oskuste ja teadmiste kontroll kontrolltöö või arvestuse hindeg		Saavutamisstandardit e kaudu hindamine. Üle rahuldava, rahuldav, alla rahuldava
Koolivorm	ebatavaline		tavaline
Koolide tüübid	enamasti riigikoolid		70% riigikoolid 30% erakoolid (HighschoolAustralia ..., 2021)

Lisa 5 Gümnaasiumi geograafia kursuste võrdlus (GRÕK, 2011; ACARA, 2021)

	Eesti gümnaasium	Austraalia gümnaasium
Ühiskonnageograafia/sotsiaalne valdkond	Rahvastik ja Majandus	1)Looduslikud ja ökoloogilised ohud
	Valikkursus "Globaliseeruv maailm"	2)Jätkusuutlik ruum
		3)Pinnamoe transformatsioon
		4)Globaalsed muutused
Loodusgeograafia/Maateadus	Maa kui süsteem	1)Sissejuhatuse Maa süsteemidesse
	Loodusvarad ja nende kasutamine	2)Maasisesed protsessid, energia liikumine ja transformatsioon
	Valikkursus "Geoinformaatika"	3)Maal elamine - maavarade kasutamine ja töötlemine
		4) Muutuv Maa, maapinnas toimuvad muutused ja selle ohud

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Teele Tuuling,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

„Eesti ja Austraalia geograafia ainekavade võrdlus ning Eesti geograafia õpetajate arvamused geograafia ainekava eri aspektidele“, mille juhendaja on Ülle Liiber, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Teele Tuuling

01.06.2021